

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE
ZRUŠENÍ POLITICKÉ STRANY

PETRA MLÁDKOVÁ

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE
ZRUŠENÍ POLITICKÉ STRANY

PETRA MLÁDKOVÁ

Příslušné oborové pracoviště:	Katedra ústavního a evropského práva
Název studijního programu:	Právo a právní věda
Název oboru:	Právo
Jméno vedoucího práce:	JUDr. Zuzana Vostrá, Ph.D.
Pracoviště vedoucího práce:	Katedra ústavního a evropského práva

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni dne

Podpis:

Děkuji JUDr. Zuzaně Vostře, Ph.D. za vstřícnost a cenné náměty, rady a připomínky, které mi při zpracování diplomové práce ochotně poskytla.

Obsah

Obsah	1
Úvod	3
1. Ústavněprávní postavení politických stran	5
1.1 Pojem politická strana	5
1.2 Vznik politické strany	7
1.3 Zánik a pozastavení činnosti politické strany	9
1.3.1 Zrušení politické strany	10
1.3.2 Pozastavení činnosti politické strany	11
1.3.3 Rozhodování o zániku a pozastavení činnosti politických stran	12
2. Extremismus a radikalismus.....	14
2.1 Extremismus.....	14
2.1.1 Pojem	14
2.1.2 Dělení extremismu.....	16
2.1.3 Neonacistický extremismus	18
2.1.4 Komunistický extremismus.....	19
2.1.5 Shromažďovací a sdružovací právo	20
2.2 Radikalismus	20
3. Obrana demokracie.....	22
3.1 Protiextremistická politika	22
3.1.1 Způsoby obrany demokracie	22
3.1.2 Nástroje obrany demokracie	24
3.1.3 Strategie obranyschopné demokracie	25
3.2 Judikatura Evropského soudu pro lidská práva	28
3.2.1 Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.....	29
3.2.2 Zásady při rozhodování ESLP.....	29

3.2.3 Rozpuštění strany Refah Partisi	33
3.2.4 Rozpuštění stran Herri Batasuna a Batasuna	35
4. Historie a vývoj v České republice.....	37
5. Současná situace v České republice	41
5.1 Dělnická strana	41
5.2 Dělnická strana I.....	43
5.3 Dělnická strana II.....	46
5.3.1 Návrh vlády.....	46
5.3.2 Vyjádření Dělnické strany	48
5.3.3 Rozsudek.....	49
5.4 Usnesení Ústavního soudu	52
5.5 Vývoj po rozpuštění Dělnické strany.....	54
5.6 Diskuze o rozpuštění Komunistické strany Čech a Moravy	54
6. Srovnání s vybranými politickými stranami	57
6.1 Vlámský blok v Belgii	57
6.2 Německo	58
6.2.1 Komunistická strana Německa	58
6.2.2 Národně demokratická strana.....	59
6.3 Slovenská pospolitost' – Národní strana na Slovensku	60
Závěr.....	61
Resumé.....	62
Literatura a prameny.....	64
Další zdroje	70

Úvod

Tématem této diplomové práce je zrušení politické strany. Ačkoli se jedná o úzký výsek z oblasti právního postavení politických stran, je to téma nesmírně zajímavé, v České republice v posledních letech často diskutované a teprve v relativně nedávné době dopodrobna probádané českými soudy prostřednictvím kauzy Dělnické strany.

Ve své práci se přesto na úvod zabývám nejdříve vymezením samotného pojmu politická strana, postavením politických stran a způsoby jejich vzniku a zániku. Úprava této problematiky je v České republice ponechána na zákonné úrovni, která však není vyčerpávající a přenechává široký prostor pro judikaturu. Proto jsem kromě zákona o sdružování v politických stranách a v politických hnutích čerpala z velkého množství judikátů Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu.

V další kapitole detailně rozebírám problematiku extremismu a radikalismu. I přesto, že se jedná spíše o politologické než o právní pojmy, mají nepochybně vliv i na právní řád. Navíc pojem extremismus velmi úzce souvisí s rozpouštěním politických stran v České republice vzhledem ke skutečnosti, že prozatím jediným případem, kdy byla u nás strana zrušena z jiného důvodu, než je nepředložení závěrečné finanční zprávy Poslanecké sněmovně, je Dělnická strana, která byla právě stranou extremistickou. Pojem radikalismus jsem do práce zařadila především pro upřesnění a jeho odlišení od pojmu extremismus, jelikož oba pojmy jsou společností často vzájemně zaměňovány.

Jelikož hlavním zdrojem šíření extremismu se stává demokracie, je důležité se zmínit o tom, jakými mechanismy je demokracie schopna se proti projevům extremismu bránit, případně jak preventivně zamezit nárůstu jeho příznivců. V tomto směru je potřeba také posoudit Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a na ni navazující judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, která ovlivňuje rozhodovací praxi obecných soudů v České republice. Zejména zdůrazním určité principy, které Evropský soud pro lidská práva při rozhodování ve věcech o rozpouštění politických stran postupně vypracoval a ze kterých dnes vychází i Nejvyšší správní soud ČR.

Není možné věnovat se současné situaci v České republice izolovaně bez jakékoli návaznosti na historii. Proto jsem začlenila i kapitolu o historickém vývoji politických stran na našem území od doby vzniku Československa.

Jádrem celé práce je současný stav v České republice, s čímž souvisí především dva rozsudky Nejvyššího správního soudu ve věci Dělnické strany. Podrobněji jsem rozebrala zejména druhý rozsudek, jehož význam spočívá v tom, že je prvním rozsudkem v naší zemi, který ruší politickou stranu pro její ideologii. Pro mnohé se navíc tento rozsudek stal impulzem pro možné zrušení Komunistické strany Čech a Moravy a rozpoutal tak novou vlnu diskuzí zda ji zrušit nebo ne. Zařadila jsem do práce alespoň některé zajímavé názory na toto aktuální téma.

Aby bylo možné udělat si srovnání s jinými státy, v závěrečné kapitole jsem se zaměřila na vybrané politické strany z jiných zemí, které se potýkají nebo potýkaly se stejným osudem jako Dělnická strana a jejichž situace také ovlivnila vývoj v České republice.

1. Ústavněprávní postavení politických stran

1.1 Pojem politická strana

Politické strany jsou podstatnou součástí demokratického zřízení, přesto dlouhou dobu nedocházelo k jejich ústavněprávnímu zakotvení. Ve většině moderních ústav už je však politickým stranám výslovně jejich postavení státoporného prvku demokracie přiznáno. Ovšem nalézt jejich optimální ústavní a právní úpravu je náročné vzhledem k tomu, že jsou sice soukromoprávními subjekty, které však zároveň plní určité veřejné úkoly.¹

Základní pilíř pro pozici politických stran v České republice tvoří samotná Ústava České republiky (dále jen „Ústava“). V čl. 5 Ústava vymezuje celkovou podstatu politického systému ČR, který je založen na svobodném a dobrovolném vzniku a volné soutěži politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů.

Význam politických stran tedy nespočívá jen ve svobodném sdružování občanů, ale Ústava zároveň vyjadřuje exkluzivní právo politických stran, které se jako jediné subjekty mohou účastnit politické soutěže. To však s sebou přináší větší odpovědnost, než mají např. občanská sdružení, jelikož místo politických stran je tím zakotveno nejen v soukromém, ale právě i ve veřejném právu. Tato veřejnoprávní odpovědnost spočívá v možnosti pozastavit činnost politické strany nebo může vyústit až v její rozpuštění.²

Listina základních práv a svobod (dále jen „Listina“) pohlíží na politické strany pouze z pohledu soukromého práva. Sdružování občanů v politických stranách, příp. v politických hnutích je výkonem jednoho ze základních lidských práv. Konkrétně se jedná o realizaci politického práva uvedeného v čl. 20 Listiny, práva na sdružování občanů. V odstavci druhém uvedeného článku je občanům zaručeno právo zakládat politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich.

V návaznosti na ústavněprávní rovinu stanoví § 1 zákona o sdružování v politických stranách a v politických hnutích (dále jen „ZPolS“), že občané mají právo sdružovat se v politických stranách a v politických hnutích, a to za účelem účasti na politickém životě společnosti. Zákon zaručuje sdružování na úrovni zákonodárského

---

¹ KLÍMA, K. a kol. *Státověda*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. s. 113-114, ISBN 80-86898-98-9

² KLÍMA, K. *Ústavní právo*. 4. Rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. s. 225, ISBN 978-80-7380-261-5

sboru a na úrovních územních samosprávných celků. V souvislosti s Ústavou tak podtrhává veřejnoprávní postavení politických stran.³

Ovšem Ústava, Listina a ani samotný zákon nedávají odpověď na otázku, co je to politická strana. Není to však nic výjimečného, definici nenajdeme ani v dalších evropských státech. Problém jednotné definice politické strany vyplývá už z jejího postavení, není to jen právní, ale také politologický pojem.

Politologický slovník vymezuje politickou stranu jako právnickou osobu, v níž se občané sdružují za účelem účasti na politickém životě, zejména v podobě zákonodárných sborů nebo zastupitelstev územních samosprávných celků. Jsou uskupeními stejně smýšlejících občanů usilujících o získání moci nebo podílu na moci prostřednictvím voleb nebo i jiných prostředků.⁴

Přesto, že ani v rámci politikologie neexistuje jedna obecně uznávaná definice politické strany, znaky uvedené v Politologickém slovníku jsou politiky všeobecně přijímány. Jedná se především a o prosazování společných zájmů členů politické strany, čímž se však politické strany neliší od jiných sdružení, či zájmových skupin. Proto je zapotřebí připojit další prvek, a to snahu o částečné či úplné dobytí moci. Nadto jsou politické strany trvalými organizacemi, které vyvíjí stálou činnost a nejsou závislé na existenci svých členů a na jejich změnách.⁵

Pokud jde o právní definici politické strany, legální definici v právním řádu tedy nenalezneme. Ústavním postavením politických stran a zejména jejich vztahem ke státu se proto nejednou musel zabývat Ústavní soud v rámci své rozhodovací praxe. Politické strany označil za právnické osoby, vycházel přitom z § 3 odst. 1 ZPolS a § 18 odst. 2 písm. a) občanského zákoníku. Dále dovodil, že jsou to korporace soukromoprávního charakteru založené na dobrovolném členství a požívající práva a základní svobody tak, jak náleží jiným právnickým osobám. Musel se však zároveň vypořádat s tím, že politické strany nejsou jen čistě soukromoprávními subjekty, ale bylo nezbytné zasadit je též do ústavního zřízení. Hovoří proto dále o potřebě přiznat politickým stranám jistý statut veřejnosti, jelikož i přesto, že politické strany nejsou státem, jsou od něj striktně odděleny a nejsou k němu ani ve vztahu nadřízenosti či podřízenosti, hrají ve státě nezastupitelnou roli – plní veřejné úkoly životně důležité pro fungování reprezentativní

---

³ KLÍMA, K. *Ústavní právo*. 4. Rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. s. 226, ISBN 978-80-7380-261-5

⁴ KLÍMA, K. *Ústavní právo*. 4. Rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. s. 226, ISBN 978-80-7380-261-5

⁵ NOVÁK, M. *Systémy politických stran*, Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. s. 21-23, ISBN 80-85850-22-2

demokracie – jsou propojením mezi státem a jeho občany. Propojení spočívá zejména v tom, že demokratický stát má být demokraticky zvolen, tj. ve volbách založených na soutěži politických stran, aby byl legitimován k moci, z čehož plyne povinnost státu takové mechanismy vytvořit. S tím je v souladu čl. 5 Ústavy, který zakládá politický systém v České republice na volné soutěži politických stran respektujících základní demokratické principy.⁶

Ani politologické ani právní definice nejsou jednou pro vždy dané a neměnné, jelikož s rozvojem společnosti se zároveň posunuje i význam politických stran v ní, mimo to v demokratických státech je na politické strany pohled zcela odlišný od pohledu ve státech s autoritativními režimy, proto není možné žádnou z definic označit za zcela správnou a jedinou uznávanou, což je umocněno i tím, že ať už politologická nebo právní definice, obě posuzují politické strany z jiného úhlu, proto žádná z nich není úplná. Otázkou je, zda jsou takové definice vůbec nutné.

1.2 Vznik politické strany

V demokratických právních státech je v současné době úprava vzniku politických stran vybudována na principu svobody a dobrovolnosti neboli principu registrace. Ke vzniku politické strany proto není zapotřebí souhlasu státního orgánu a návrh na registraci není žádostí, nýbrž počátkem procesu, jehož cílem je vznik politické strany.⁷

Dle § 6 ZPolS vznikají politické strany a hnutí registrací nebo na základě jiných skutečností, které ji nahrazují (např. pravomocné rozhodnutí soudu, kterým se ruší rozhodnutí ministerstva vnitra (dále jen „ministerstvo“) o odmítnutí návrhu na registraci). Návrh na registraci politické strany podává u ministerstva nejméně tříčlenný přípravný výbor, jehož členy mohou být pouze občané, kteří dosáhli osmnácti let věku. K návrhu, který podepíše všichni členové přípravného výboru, se připojuje petice alespoň jednoho tisíce občanů požadujících, aby strana vznikla a stanovy ve dvojitě vyhotovení, ve kterých musí být obsaženo:

---

⁶ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 18.10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 26/94

⁷ FILIP, J. *Ústavní právo České republiky, 1. díl*. 4. opravené a doplněné vydání. Brno: Doplněk, 2003. s. 356-357, ISBN 80-7239-151-8

- a) název a zkratka strany, které nesmí být zaměnitelné s názvem nebo zkratkou jiné politické strany již působící v České republice,
- b) sídlo strany, které musí být na území České republiky,
- c) programové cíle, které nesmí směřovat k odstranění demokratických základů státu nebo být jinak v rozporu s § 4 ZPolS,
- d) práva a povinnosti členů, přičemž platí, že nikdo nesmí být nucen k členství a každý může ze strany svobodně vystoupit,
- e) ustanovení o organizačních jednotkách, pokud budou zřízeny, zejména vymezení rozsahu, v němž mohou ve prospěch strany majetek nabývat, hospodařit a nakládat s ním, popřípadě nabývat jiná majetková práva, a rozsah, v němž mohou jednat a zavazovat se jménem strany,
- f) orgány včetně orgánů statutárních, rozhodčích a revizních, způsob jejich ustavování a vymezení jejich oprávnění,
- g) způsob, jakým statutární orgány jednájí a podepisují se, zda a v jakém rozsahu mohou činit právní úkony jménem strany a hnutí i jiní členové či pracovníci,
- h) zásady hospodaření,
- i) způsob stanovení členských příspěvků, mají-li členové strany a hnutí uloženu povinnost platit členské příspěvky
- j) způsob naložení s majetkovým zůstatkem, který vyplyne z likvidace majetku a závazků v případě zrušení strany

Pokud návrh neobsahuje všechny zákonné náležitosti, ministerstvo na to podle § 7 ZPolS bezodkladně přípravný výbor upozorní, nejpozději do 5 dnů od doručení návrhu na registraci s výzvou, že v případě neodstranění nedostatků nebude řízení o registraci vůbec zahájeno. Neupozorní-li ministerstvo na vady do 10 dnů ode dne doručení návrhu, má se za to, že návrh nedostatky nemá. Nesouhlasí-li přípravný výbor s upozorněním ministerstva, může se do 15 dnů od doručení upozornění domáhat žalobou ve správním soudnictví určení, že návrh na registraci nemá nedostatky.

Podle § 8 ZPolS je řízení o registraci zahájeno, jakmile dojde ministerstvu návrh, který má všechny náležitosti. Následně ministerstvo do 15 dnů od zahájení řízení provede registraci nebo rozhodne o jejím odmítnutí. Registraci může odmítnout jen tehdy, pokud jsou stanovy v rozporu se zákonem. Takový rozpor může nastat, pokud by název nebo zkratka politické strany byly zaměnitelné s názvem nebo zkratkou již existující jiné politické strany; sídlo politické strany by se nacházelo mimo území České

republiky; členy by byly jiné než fyzické osoby; členem by byl občan mladší 18 let nebo občan, který je zároveň členem jiné politické strany; politická strana by byla ozbrojena nebo by zřizovala ozbrojené složky; politická strana by neměla demokratické stanovy apod. „Je tedy na tzv. správním uvážení registrujícího orgánu (MV ČR), aby obsah návrhu, stanov politické strany, po registraci pak její chování, posuzoval na základě a v rámci těchto principů.“⁸

Je-li registrace provedena, ministerstvo zašle zmocněnci přípravného výboru jedno vyhotovení stanov s vyznačením dne registrace, který je dnem vzniku politické strany. Nebylo-li zmocněnci přípravného výboru rozhodnutí ministerstva o odmítnutí registrace doručeno do 30 dnů od zahájení řízení o registraci, strana vznikne dnem následujícím po uplynutí této lhůty; tento den je dnem registrace.⁹ V takovém případě zašle ministerstvo na žádost zmocněnce přípravného výboru jedno vyhotovení stanov, na němž vyznačí den registrace. Registraci následně provede ministerstvo zápisem strany do rejstříku stran a hnutí.

Z hlediska obrany politické strany vůči činnosti ministerstva je nezbytné říci, že v případě, kdy ministerstvo návrhu na registraci vyhoví, nejedná se o rozhodnutí podle § 67 správního řádu, nýbrž o pouhý zápis do rejstříku stran a hnutí. Naopak při odmítnutí návrhu na registraci se o rozhodnutí jedná a přípravný výbor se může bránit v rámci správního soudnictví, kde se může návrhem domáhat určení, že návrh na registraci nemá nedostatky.

1.3 Zánik a pozastavení činnosti politické strany

Politická strana dle § 12 ZPoIS zaniká dnem, kdy ministerstvo provede výmaz z rejstříku stran a hnutí. Stejně jako u kterékoli jiné právnické osoby předchází zániku její zrušení, a to bez likvidace, pokud veškerý její majetek a závazky přecházejí na právní nástupce, nebo s likvidací, pokud takto majetek a závazky nepřecházejí.

Návrh na výmaz podává podle § 12 odst. 2 ZPoIS ministerstvu příslušný orgán strany do 10 dnů od jejího zrušení, za předpokladu, že byla strana zrušena bez likvidace, v opačném případě návrh podává likvidátor.

---

⁸ KLÍMA, K. *Ústavní právo*. 4. Rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. s. 231, ISBN 978-80-7380-261-5

⁹ S nevydáním rozhodnutí zde tedy není spojeno právo na ochranu před nečinností správního orgánu podle § 80 správního řádu, ale zákon zde počítá s tzv. fikcí pozitivního rozhodnutí a posiluje pozici adresátů veřejné správy.

Předpokladem definitivního zániku je likvidace strany. Pokud došlo k dobrovolnému rozpuštění strany, je určení likvidátora čistě její záležitostí, ale v případě, kdy bylo rozhodnuto o rozpuštění strany, Nejvyšší správní soud v takovém rozhodnutí zároveň sám určí likvidátora, nesmí jím však být osoba, která byla členem strany. Je-li mezi důvody, které vedli k rozhodnutí o rozpuštění strany a nabytím nebo užitím jejího majetku, přímá souvislost, je dána možnost Nejvyššího správního soudu v rozhodnutí zároveň určit, že majetkový zůstatek strany připadá státu. Likvidace majetku a závazků politické strany se řídí předpisy o likvidaci majetku a závazků obchodních společností.¹⁰

1.3.1 Zrušení politické strany

Strana může být zrušena na základě vlastního rozhodnutí, kterým je podle § 13 ZPolS především dobrovolné rozpuštění. Tehdy se musí provést likvidace, jelikož strana nemá právního nástupce. Dále může rozhodnout o sloučení se s jinou stranou nebo o přeměně na občanské sdružení, poté přechází veškerý její majetek a závazky na právního nástupce. V případě přeměny na občanské sdružení se strana dostává do režimu zákona o sdružování občanů.

Jako další případ zákon uvádí situace, kdy politická strana nepředloží Poslanecké sněmovně včas výroční finanční zprávu. To je v České republice nejčastější důvod vedoucí k zániku politické strany.

Poslední uváděnou možností zániku je rozhodnutí soudu o rozpuštění politické strany proto, že je její činnost v rozporu s § 1 až 5 ZPolS nebo jestliže i po uplynutí lhůty stanovené v rozhodnutí soudu o pozastavení činnosti strany nebo hnutí trvají skutečnosti, pro které byla jejich činnost pozastavena. O rozpuštění se rozhoduje ve správním soudnictví podle § 94 soudního řádu správního (dále jen „SŘS“). Nejčastějším důvodem vedoucím ke zrušení je porušování Ústavy a zákonů. Ovšem jako chování ohrožující demokratické základy státu Ústavní soud nechápe situace, kdy politická strana pouze jednou poruší zákon, ale kdy porušuje zákony opakovaně. Chování politické strany musí být trvalé, opakující se, právě takovým opakovaným porušováním zákonů se strana chová způsobem ohrožujícím demokratické základy státu.¹¹

---

¹⁰ FILIP, J. *Ústavní právo České republiky, 1. díl*. 4. opravené a doplněné vydání. Brno: Doplněk, 2003. s. 370, ISBN 80-7239-151-8

¹¹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 18.10.1995, sp. zn. Pl. ÚS 26/94

V rozporu se zákonem je také existence nedemokratických stanov, ze kterých by vyplývalo nedemokratické složení orgánů. Požadavkem je, aby členská základna strany mohla ovlivňovat orientaci politické strany, a to přinejmenším pravidelnou volbou svých představitelů, kteří by navíc měli být kontrolováni odpovědným orgánem.

K rozhodnutí soudu o zrušení politické strany povede i její orientace na potlačení rovnoprávnosti občanů nebo snaha o uchopení moci způsobem zamezujícím druhým stranám ucházet se o moc, čímž by došlo k porušení čl. 5 Ústavy. Politické strany nesmí směřovat k diskriminaci, ať už k přímé, kterou je zpravidla negativní rozlišování obsažené přímo v programu strany, a to na základě rasy, barvy pleti nebo příslušnosti k národnostní menšině, nebo k nepřímé diskriminaci.¹²

1.3.2 Pozastavení činnosti politické strany

Pozastavení je poněkud mírnějším zásahem do činnosti politické strany, kdy se politické straně ještě poskytuje určitá lhůta na sjednání nápravy. K pozastavení může dojít na základě rozhodnutí soudu, je-li činnost politické strany v rozporu se zákonem nebo se stanovami. Rozpor se zákonem může spočívat ve stejných důvodech jako u zrušení politické strany, navíc se k nim přidávají další závady, jako např. že orgány strany nejsou ustaveny do 6 měsíců od vzniku strany.

V období, kdy je činnost strany pozastavena, mohou její orgány v souladu s § 14 odst. 2 ZPoIS činit pouze úkony zaměřené na odstranění stavu, který byl příčinou rozhodnutí soudu o pozastavení její činnosti, a to nejdéle po dobu jednoho roku. Trvali-li i nadále skutečnosti, pro které byla činnost pozastavena, podají příslušné orgány návrh na zrušení takové politické strany. Dojde-li naopak ve stanovené lhůtě k odstranění nežádoucího stavu, který vedl k pozastavení činnosti politické strany, rozhodne o znovuoobnovení činnosti na základě žaloby politické strany opět soud ve správním soudnictví. Ale v situaci, kdy byla činnost politické strany pozastavena kvůli včasnému neustavení orgánů po jejím vzniku, považuje se činnost strany za znovu obnovenou dnem, kdy byla povinnost uznána za splněnou příslušným orgánem.

Soud při rozhodování o pozastavení činnosti politické strany vychází ze skutkového stavu, který je tu v době, kdy se o pozastavení rozhoduje (§ 96 SŘS). Pokud jde tedy např. o rozhodování ve věci včasného předložení finanční zprávy Poslanecké

---

¹² ČERNÝ, P. *Právní ochrana před extremismem*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2008. s. 77-80, ISBN 978-80-7400-053-9

sněmovně, soud, vycházejíc při tom z aktuálního skutkového stavu, činnost politické strany nepozastaví, přestože politická strana tuto svou povinnost nesplnila v zákonné lhůtě. To vše za předpokladu, že po podání návrhu na pozastavení činnosti strana svým aktivním jednáním učinila nápravu. Primárním smyslem institutu pozastavení činnosti politické strany je totiž odstranění vadného stavu, a pokud byl již odstraněn samotnou politickou stranou, je nesmyslné její činnost pozastavovat.¹³

Ústavní soud v jiném svém nálezu konstatoval, že důvodem k pozastavení činnosti politické strany nejsou ani nesrovnalosti nebo závady ve výroční finanční zprávě politické strany, jelikož je není možné kvalifikovat jako porušení, která jsou v rozporu s ústavními principy, ani jako předpoklady pro nepřipustnost činnosti podle ZPolS.¹⁴

1.3.3 Rozhodování o zániku a pozastavení činnosti politických stran

O rozpuštění strany, pozastavení a o znovuoobnovení její činnosti rozhoduje dle § 15 ZPolS Nejvyšší správní soud. Návrh k němu podává vláda, pokud tak neučiní do 30 dnů od doručení podnětu, může návrh podat prezident republiky. Ze zákona vyplývá, že podnět může podávat zejména ministerstvo, ale není vyloučeno, aby ho podal i jiný subjekt. Rozhodování ve věcech politických stran podléhá jednomu omezení. Pozastavit činnost strany nebo ji rozpustit nelze v době ode dne vyhlášení celostátních voleb do Poslanecké sněmovny, Senátu, zastupitelstev měst a obcí a zastupitelstev vyšších územních samosprávných celků do desátého dne po posledním dni těchto voleb. To neplatí, jestliže politická strana svou činností porušuje Ústavu nebo jejímž cílem je odstranění demokratických základů státu. Je-li podán návrh před vyhlášením voleb, soud řízení podle § 94 odst. 2 SŘS na tuto dobu přeruší.

Zákon ve výčtu překážek pro zrušení nebo pozastavení činnosti politické strany opomíjí volby do Evropského parlamentu, jelikož po vstupu do Evropské unie nedošlo k jeho novelizaci. Tento nedostatek vyřešil ve své judikatuře Nejvyšší správní soud pomocí ústavně konformní interpretace.

Proti rozhodnutí Nejvyššího správního soudu není přípustná kasační stížnost, pokud by se tedy politická strana domnívala, že jeho rozhodnutí je v rozporu s ústavním

---

¹³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 22.7. 2004, sp. zn. Pst 12/2003-48

¹⁴ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 18.10. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 26/94

pořádkem nebo právním řádem jako takovým, může se nápravy domáhat podáním ústavní stížnosti.

2. Extremismus a radikalismus

Ideologie strany je jednou z možných příčin vedoucích ke zrušení politické strany. Je to výraz tzv. koncepce bránící se demokracii, která se v České republice začala vyvíjet po druhé světové válce a která připouští omezení některých práv za cenu ochrany demokratického zřízení. Právě extremismus je velmi často chápán jako ideologie, a to jako ideologie antidemokratická, která je následně shledávána jako důvod pro zrušení politické strany dle § 4 ZPolS. Primárně rozhoduje o tom, co je a co není extremistické (antidemokratické), politický orgán, kterým je ministerstvo vnitra. Jeho rozhodnutí je však přezkoumatelné v rámci správního soudnictví. Soudy ve správním soudnictví mohou konstatovat extremismus (antidemokratičnost) pouze na základě rozporu činnosti politické strany s Listinou a zákonem o sdružování v politických stranách a politických hnutích.¹⁵

2.1 Extremismus

2.1.1 Pojem

Tento pojem naprostá většina společnosti chápe jako něco negativního, příčícího se demokracii a útočící na demokratické zásady státu. Ovšem ne za vším, co se zpočátku jako extremistické chování jeví, je možné spatřovat extremistický podklad. Je proto potřeba si vysvětlit, co se pod tímto pojmem opravdu skrývá, přestože většina autorů, kteří se jím zabývají, nemá shodný názor.

Nejprve však k samotnému prameni extremismu. Tím se bohužel stává sama demokratická společnost. „Ocitne-li se taková společnost ve stádiu, v němž značně narůstají vnitřní rozpory, je naprostá většina extrémních aktivit bezprostřední reakcí na ně. Podle některých autorů je extremismus produktem – jevem – demokratické společnosti. Demokracie totiž nemá dostatek účinných obranných mechanismů, aby se ubránila všemu, co jí škodí. Pokud by takové mechanismy měla, přestala by být demokracií a stala by se diktaturou.“¹⁶ Nezbyvá než souhlasit, historie nás o tomto jevu již přesvědčila. A přesvědčuje nás o tom i současnost, jelikož zejména pravicový

¹⁵ ČERNÝ, P. *Politický extremismus a právo*, Praha: Eurolex Bohemia, 2005. s. 12, ISBN 80-86861-84-4

¹⁶ CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Linde Praha a.s., 2001. s. 12, ISBN 80-7201-265-7

extremismus je dnes na vzestupu nejen v České republice, ale i v jiných evropských státech. Nebezpečný je o to více tím, že oslovuje stále více mladých a často inteligentních lidí.

Pietro Ignazi je toho názoru, že extrémistické strany jsou vedlejším produktem globalizace, která vedla ke ztrátě tradičních vazeb k určitým sociálním skupinám a třídám. Extrémistické strany umí nespokojeným občanům nabídnout jednoznačné a jednoduché odpovědi na jejich požadavky. Pomocí xenofobie ví, jak se bránit před cizinci, jejich reakcí na rostoucí kriminalitu je požadavek na pořádek a zajištění větší bezpečnosti a proti zdlouhavým mechanismům demokracie vidí řešení v nalezení charismatického vůdce.¹⁷

Pojem extremismus je široce používán v různých sférách, není to pojem ani tak právní, jako spíše antropologický, sociologický a politologický. Avšak jelikož projevy extremismu působí antidemokraticky a usilují o změnu politického a právního systému, právo je významným prostředkem sloužícím k ochraně základních lidských práv postihováním takového chování, které má své kořeny zejména v nacionálním socialismu říšského Německa, fašismu, rasismu, marxismu, leninismu apod. Právo ale neříká, co je a co není extrémistické, může pouze konstatovat, co je a co není dovolené.¹⁸

Výraz extrém vnímají politologové jako výraznou politickou výstřednost, krajní řešení a radikální odchylku od zavedených norem společenskopolitického uvažování. Otázkou zůstává, co je normou společenskopolitického uvažování.¹⁹ Úzus společenskopolitického uvažování má totiž společnost v každém státě nastaven jinak, nadto se jistě v průběhu času mění.

Pojem extremismus je možné nalézt v mnoha slovnících či encyklopediích, vždy se ale jedná o velmi obecné a vágní definice. Nejčastějším vymezením je, že jde o radikální až výstřední postoj, který je na politickém spektru spojován především s ultralevým nebo naopak s ultrapravým stanoviskem. Jedná se o neochotu k politickým kompromisům, netoleranci vůči ostatním názorům a přesvědčení o výlučnosti a pravdivosti vlastního názoru, prosazování vlastních idejí třeba i nedemokratickými prostředky, neúctou k lidským právům. Extremismus vždy spočívá v kritice demokratického systému, vůči kterému se velmi silně vyhraňuje a zpochybňuje jeho

---

¹⁷ DANICS, Š. *Extremismus: hrozba demokracie*. 1. vyd. Praha: Police History, 2002. s. 22-23, ISBN 80-86477-07-X

¹⁸ ČERNÝ, P. *Politický extremismus a právo*, Praha: Eurolex Bohemia, 2005. s. 11, ISBN 80-86861-84-4

¹⁹ DANICS, Š. *Extremismus: hrozba demokracie*. 1. vyd. Praha: Police History, 2002. s. 12, ISBN 80-86477-07-X

základy, obzvláště lidská práva jako např. osobnostní práva, svobodu víry, svobodu názoru, pravidla politické soutěže (pluralita politických stran, princip většiny, ochrana menšiny) a jiné.²⁰

Doktor Chmelík považuje extremismus za krajně vyhrocený, demokratickému systému nepřátelský postoj, který je výrazným odchýlením jednotlivce nebo skupiny od obecně přijímaných norem a jehož snahou je nahradit demokratický systém systémem totalitního režimu a diktatury.²¹

Někteří autoři přisuzují extremismu jako hlavní znak použití násilí, což ale může vést až k terorismu, který nesmíme s extremismem zaměňovat. Nedá se ale popřít, že extremisté násilí akceptují nebo dokonce používají, nemusí se však jednat o tak silné projevy jako u terorismu.^{22, 23}

Krátce se tedy zmíním i o pojmu terorismus. Jde o činnost antidemokratickou, nelegální, konspirativní a destruktivní, kde je násilí hlavním prostředkem k dosažení politických cílů.²⁴

Jelikož je extremismus politology označován za „antitezi“ demokracie, je možné ho definovat také negativně pomocí charakteristických principů demokratického řádu, mezi které patří moderní pojetí lidských práv, suverenita moci lidu, dělba státní moci, odpovědnost a kontrolovatelnost vlády, legálnost a transparentnost státní správy, nezávislost soudnictví, pluralita politických stran, svobodné a legální působení opozice.²⁵

2.1.2 Dělení extremismu

Ani pokud jde o dělení extremismu, nejsou autoři sjednocení. Extremismus můžeme dělit hned z několika hledisek, ne všechna jsou ale obecně uznávána.

Právě dělení na pravici a levici většina autorů pokládá již za překonané, ale přesto ho téměř všichni ve svých knihách zmiňují, domnívám se tedy, že je vhodné se

---

²⁰ ČERNÝ, P. *Politický extremismus a právo*, Praha: Eurolex Bohemia, 2005. s. 13-14, ISBN 80-86861-84-4

²¹ CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Linde Praha a.s., 2001. s. 13-14, ISBN 80-7201-265-7

²² K tomu blíže STRMISKA, M. *Politický terorismus. Úvod do studia terorismu v demokratických systémech*. Brno: Masarykova univerzita, 1996

²³ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Barrister&Principal, 2003. s. 30, ISBN 80-86598-45-4

²⁴ DANICS, Š. *Extremismus: hrozba demokracie*. 1. vyd. Praha: Police History, 2002. s. 10, ISBN 80-86477-07-X

²⁵ DANICS, Š. *Extremismus*. 1. Vyd. Praha: Triton, 2003. s. 15-16, ISBN 80-7254-454-3

jím zabývat. Podle politologa Backese popírá pravicový extremismus jednu ze základních zásad demokratického státu - rovnost lidí, jelikož nadhodnocuje své vlastní „etnikum“, „rasu“ či „národ“ a naopak snižuje „skupiny jiného druhu“ (nenávisť k cizincům, antisemitismus). Dále Backes uvádí, že pravicový extremismus chce nastolit politický řád, který zakládá nerovnost lidí založenou na jejich původu nebo národní či etnické příslušnosti.²⁶

Další znaky pravicového extremismu nabízí doktor Černý, který připojuje již výše zmíněné násilí, zdůraznění role státu v životě jedinců (tzv. etatismus, kdy jsou popírány individualismus a práva a svobody jednotlivce), zaměření vůči existenci ostatních liberálních a demokratických sil a silně kritický postoj vůči krajní levici.²⁷

Typická je dále orientace na moc, jež je zárukou autority, která implikuje nadřazenost některých skupin.²⁸

Levicový extremismus odlišně od pravicového prosazuje rovnost lidí ve všech oblastech života.²⁹ Na rozdíl od demokracie, která je též založena na rovnosti, zde má rovnost jiný význam. Všichni lidé mají stejné možnosti dané právním řádem bez ohledu na své schopnosti (smazávají se individuální svobody), kdo vybočuje z řady, je předem odsouzen.

K tomu dále přistupuje sepětí s ideologiemi jako maoismus, stalinismus, marxismus-leninismus a jiné, kritika demokratického státu, souhlas s násilím, antifašismus.³⁰

I mezi těmito ideologiemi najdeme některé společné rysy. Patří sem důraz na antikapitalismus, antifašismus a osvobození od kapitalismu a třídního světa.³¹

Důvodem kritiky dělení na levicový a pravicový extremismus je zejména existence náboženského nebo nacionalistického extremismu, které není úplně vždy možné takovýmto způsobem zařadit, jelikož jejich primární zájem stojí mimo politiku. V ostatních znacích se však shodují, proto jsou jednoznačně extremismem.

---

²⁶ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Barrister&Principal, 2003. s. 22, ISBN 80-86598-45-4

²⁷ ČERNÝ, P. *Politický extremismus a právo*, Praha: Eurolex Bohemia, 2005. s. 28-29, ISBN 80-86861-84-4

²⁸ CHARVÁT, J. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. s. 135, ISBN 978-80-7367-098-6

²⁹ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Barrister&Principal, 2003. s. 22, ISBN 80-86598-45-4

³⁰ ČERNÝ, P. *Politický extremismus a právo*, Praha: Eurolex Bohemia, 2005. s. 29, ISBN 80-86861-84-4

³¹ CHARVÁT, J. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. s. 137, ISBN 978-80-7367-098-6

Náboženský extremismus definuje J. Chmelík jako extremistické jednání členů nebo příznivců skupin (zejména sekt), případně náboženských hnutí, ovlivněné náboženským zaměřením, které se projevuje v psychické manipulaci s lidmi, psychickým násilím nebo jinou formou násilí či jiným závažnějším porušováním právního řádu či jednáním, označovaným za sociálně patologické nebo sociálně nežádoucí.³² Společnost považuje tato hnutí za něco tajemného, neprůhledného a strašidelného.

Nacionalistický extremismus je směr založený na silném upřednostňování vlastního národa a neuznávající některou ze základních zásad demokracie. Jeho nejnebezpečnější formou jsou teroristické organizace bojující formou násilí za národní osvobození. I když ho většina lidí spojuje s pravicovým zaměřením, není tomu vždy tak.³³

Vedle popsaných směrů je možné setkat se s pojmy ekologický extremismus, extremismus středu apod., to však není úkolem této práce.

2.1.3 Neonacistický extremismus

Vzhledem k ideologii Dělnické strany, která je prvním případem rozpuštěné politické strany v České republice, je na místě zmínit se o tzv. neonacistickém extremismu, který je politickým proudem ideologicky navazujícím na nacismus z 20. až 40. let 20. stol. Usiluje o vytvoření rasově čistých společenství Árijců. Charakterizován je výrazným antisemitismem, rasismem a antikomunismem. Jeho příznivci hlásají odpor k imigrantům, homosexualitu považují za zvrácenost. Odmítají moderní společnost a chtějí nastolit vládu vůdce, který by měl být schopen překonat „chaos demokracie“ a dát národu pevné a jasné vedení.³⁴

Jeho síla je dána širokou mezinárodní kooperací různých skupin. Neonacisté se stylizují do role bojovníků „rasové války“ a hlásí se tak k tradicím nacistické armády. Podle hrubých odhadů je na neonacistické scéně největší podíl (kolem 40%) lidí ve věku 19-25 let, hlavní ideologové se poté nachází ve spektru 25-35 let. Vzdělanostní strukturou se neonacisté nejčastěji pohybují na úrovni středoškolského vzdělání nebo

---

³² CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Linde Praha a.s., 2001. s. 8, ISBN 80-7201-265-7

³³ ČERNÝ, P. *Politický extremismus a právo*, Praha: Eurolex Bohemia, 2005. s. 41, ISBN 80-86861-84-4

³⁴ CHARVÁT, J. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. s. 78-80, ISBN 978-80-7367-098-6

vyučení. Nejvýznamnějšími neonacistickými uskupeními jsou v současné době Národní odpor a Autonomní nacionalisté, které byly zapojeny do činnosti Dělnické strany a jejich Ochranných sborů. Poté, co byla Dělnická strana rozpuštěna rozhodnutím Nejvyššího správního soudu, její členové oznámili, že budou ve své činnosti pokračovat v Dělnické straně sociální spravedlnosti (DSSS), načež se Autonomní nacionalisté od strany distancovali. Vedle těchto celostátních struktur na našem území působí celá řada regionálních organizací.³⁵

S neonacistickým extremismem souvisí již výše zmíněný pojem nacionalismus, který sice sám o sobě není extrémní ideologií, ale je velmi snadné tuto myšlenku zneužít, a to právě obzvláště ze strany krajní pravice. Pojem nacionalismus prošel od Velké francouzské revoluce dlouhým vývojem, dnes vychází z představy, že lidstvo je přirozeně rozděleno do jednotlivých národů, které mají vždy svou vlastní povahu a přirozené uspořádání společnosti vychází z jednotlivých národů definovaných na základě národních jazyků, kultury a území. Cílem je tedy dosáhnout stavu, aby územní hranice splývaly s hranicemi etnickými, jazykovými a kulturními. Do extrému tyto myšlenky dovedli Němci, kteří definovali nacionalismus na základě krve, čímž se naprosto obrátili od liberálních kořenů nacionalismu, jelikož pokrevní příbuzenství je na rozdíl od občanství či jazyka neměnné.³⁶

2.1.4 Komunistický extremismus

Dále je pro účely této práce potřeba zabývat se pojmem komunistického extremismu. Jedná se o politický proud vycházející z učení Karla Marxe, Bedřicha Engelse a Vladimíra Iljiče Lenina, který usiluje o beztřídní společnost s materiálně-technickou průmyslovou základnou. V průběhu vývoje komunistického hnutí se od hlavního proudu oddělovaly různé dílčí přístupy (maoismus, stalinismus, trockismus). V České republice se komunisté hlásí k husitským tradicím, protifašistickému odboji a jiným ozbrojeným sborům komunistického Československa. Nejsilnější komunistickou organizací je dnes Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM), která však není oficiálně považována za extremistickou stranu a nepřítele demokracie. Za extremistickou stranu je Ministerstvem vnitra označována Komunistická strana

---

³⁵ MAREŠ, M. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. Ministerstvo obrany ČR, 2011. s. 18-19, ISBN 978-80-7278-568-1

³⁶ CHARVÁT, J. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. s. 29-41, ISBN 978-80-7367-098-6

Československa, která je registrovaná jako politická strana. Naprostou většinu (80%) členů komunistických organizací tvoří lidé ve věku 30-60 let, nejčastěji se středoškolským vzděláním nebo vyučením, hlavní ideologové pak mají vysokoškolské vzdělání.³⁷

2.1.5 Shromažďovací a sdružovací právo

Extremistické subjekty k prosazování svých názorů a k setkávání přívrženců využívají právo shromažďovací a sdružovací. Podle zákona o právu shromažďovacím se rozlišují shromáždění, která se oznamují a shromáždění, u kterých tato povinnost vymezena není. Těmito shromážděními jsou mimo jiné shromáždění konaná v obydlí občanů nebo shromáždění jmenovitě určených osob v uzavřených prostorách. Extremistům k jejich akcím slouží právě tato shromáždění bez oznamovací povinnosti (např. koncerty). Taková shromáždění nemohou být zakázána, ale mohou být rozpuštěna.

Vedle práva shromažďovacího je nástrojem vytváření sdružení podle zákona o sdružování občanů, kde je pouhá oznamovací povinnost. Jsou však zakázána sdružení, jejichž cílem je popírat nebo omezovat osobní, politická nebo jiná práva občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání atd. Extremistická hnutí se však obvykle shlukují bez oznamování, uskupení poté ale nemá právní subjektivitu a každá osoba na něm účastná odpovídá za činnost ve prospěch uskupení samostatně.

2.2 Radikalismus

V souvislosti s pojmem extremismus se často objevuje také pojem radikalismus, který je považován za určitý mezistupeň mezi extremismem a demokracií. Na rozdíl od extremismu je však pokládán za stále ještě ústavně-konformní projev. Lze ho definovat jako schopnost podrobit okolí kritickému zpochybňování a hlásat reformu nebo zrušení stávajících podmínek, pokud jejich existenci nelze základními idejemi ospravedlnit; v případě politického směru je radikalismem snaha po zásadní změně společnosti. Radikalismus tedy nezavrhne demokracii, používá však nestandardní postupy ke své

---

³⁷ MAREŠ, M. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. Ministerstvo obrany ČR, 2011. s. 22-24, ISBN 978-80-7278-568-1

propagaci. Má-li politická strana radikální postoj k určité otázce, neznamená to ještě, že je možné ji označit za stranu radikální, pokud ale půjde o subjekt, který se soustavně, vědomě a cíleně staví do radikálního postoje, lze již hovořit o politickém směru – radikalismu. Stejně jako u extremismu i radikální politické strany jsou levicové a pravicové. Obecně se hranice mezi extremismem a radikalismem určuje velmi těžko, a proto se oba pojmy často slučují a pro příslušné subjekty se vžil pojem ultralevice a ultrapravice.³⁸ Pojem radikalismus tedy zřejmě vznikl z pouhé potřeby pojmenovat jakousi „šedou zónu“ mezi demokracií a extremismem, jelikož hranice mezi nimi není ostrá.

Politolog Mareš ve své knize uvádí k pojmu politického radikalismu, že jde o zastávání postojů a názorů, které kritizují demokratické uspořádání, ale nezavrhují demokracii a její základní hodnoty paušálně, nýbrž zpochybňují jen dílčí aspekty. Podle Lepszyho a Veena radikalismus navíc sleduje cíle, které jsou na samotném okraji ústavního rámce. Zejména se vymezuje vůči všemu cizímu, má silné antizápadní postoje a odmítá supranacionální spojení.³⁹

Politolog Danics vidí hlavní rozdíl mezi radikalismem a extremismem v pojetí opozice. Extrémní opozice nepožaduje pouze změnu stávající vlády, ale jde jí o celkovou změnu politického systému a neváhá k tomu uplatnit i nelegální prostředky a násilí. Naopak radikální opozice usiluje o změnu vlády v rámci daného politického systému a používá k tomu legální prostředky a prostředky, které se nacházejí na okraji ústavního rámce.⁴⁰

---

³⁸ ČERNÝ, P. *Politický extremismus a právo*, Praha: Eurolex Bohemia, 2005. s. 18-19, ISBN 80-86861-84-4

³⁹ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Barrister & Principal, 2003. s. 34-35, ISBN 80-86598-45-4

⁴⁰ DANICS, Š. *Extremismus*. 1. Vyd. Praha: Triton, 2003. s. 16, ISBN 80-7254-454-3

3. Obrana demokracie

3.1 Protiextremistická politika

Jak jsem již zmiňovala v předchozí kapitole, extremismus je demokratickou společností chápán negativně, a proto se proti němu snaží různými způsoby bojovat. V souvislosti s tím se hovoří o tzv. „protiextremistické politice“. Stát při prosazování této politiky stojí před otázkou, zda dát přednost ochraně svobod občanů nebo svobody omezit na úkor ochrany před extremismem, jejich omezením však nahrává extremismu.

„Protiextremistická politika“ státu je součástí bezpečnostní politiky, v rámci které stát bojuje i s jinými nepřáteli demokracie. „Protiextremistická politika“ je zaměřena na určitou část vnitřní bezpečnosti, konkrétně na mírové soužití občanů v právním státě. V této oblasti politiky více než kde jinde hraje významnou roli nejen činnost státních orgánů, ale celé společnosti, zejména médií, nevládních organizací. Politika se orientuje na potlačování přímých projevů politického extremismu (zákazy organizací, trestání projevů extremismu apod.), ale také na jeho sledování (shromažďování informací) nebo zamezování (vzdělávací a osvětová činnost).⁴¹

Stát u nás „protiextremistickou politiku“ realizuje na několika úrovních. Jsou jimi lokální, regionální a celostátní úroveň a do budoucna bude stále větší význam mít mezinárodní úroveň, neboť i spolupráce extremistů se na mezinárodní úrovni rozrůstá, ať už je řeč o spolupráci náhodné, koordinované ad hoc nebo dlouhodobě nebo dokonce o účasti v národních a nadnárodních organizacích.⁴²

3.1.1 Způsoby obrany demokracie

Způsoby obrany demokracie dělí Andreas Klump na pět základních přístupů:

- a) Hodnotově-relativistický přístup poskytuje stejný prostor všem politickým silám, bez ohledu na jejich příp. protidemokratické smýšlení. Stát zasahuje do jejich činnosti teprve, až dojde k porušení trestních zákonů.
- b) Autoritativní přístup naopak neposkytuje vůbec žádný prostor a svobodu tzv. nepřátelům demokracie.

---

⁴¹ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Barrister & Principal, 2003. s. 91-94, ISBN 80-86598-45-4

⁴² DANICS, Š. *Extremismus*. 1. Vyd. Praha: Triton, 2003. s. 41-42, ISBN 80-7254-454-3

- c) Antikomunistický přístup nepřiznává žádnou svobodu levicovým extremistům a je tedy zaměřen jednostranně.
- d) Antifašistický přístup je opakem antikomunistického přístupu a nepřiznává žádnou svobodu pravicovým extremistům.
- e) Liberálně demokratický přístup znamená žádnou bezpodmínečnou svobodu nepřátelům demokracie. Nachází se mezi hodnotově relativistickým a autoritativním zaměřením.⁴³

Česká republika se dle mého názoru pohybuje na pomezí antifašistického a liberálně demokratického přístupu. Na jedné straně se vymezuje proti levicovému extremismu. Jedná se především o stále účinný „lustrační zákon“, kterým se stanoví některé limity pro přístup k veřejným funkcím u osob, které za komunistického režimu působily jako funkcionáři Komunistické strany Československa nebo jako příslušníci Sboru národní bezpečnosti nebo jako příslušníci Lidových milicí. Dalším protilevicově zaměřeným zákonem je zákon o Ústavu pro studium totalitních režimů, kde jednou z podmínek pro výkon funkce v Ústavu je spolehlivost a bezúhonnost. Spolehlivou a bezúhonnou osobou je pouze ten, kdo v době od 25.2. 1948 do 15.2. 1990 nebyl členem nebo kandidátem Komunistické strany Československa nebo příslušníkem nebo zaměstnancem bezpečnostních složek.

Vzhledem k historii našeho státu mě však dnes stále zarazí, že v Parlamentu ČR má dnes i po více než dvaceti letech po pádu komunismu své nikoli nevýznamné místo Komunistická strana Čech a Moravy, která otevřeně hlásá myšlenky komunismu. Společnost dnes komunismus nepovažuje za tak negativní jako pravicový extremismus, vůči kterému se vyhraňuje mnohem silněji, asi nikdo z nás si nedokáže představit, že by v parlamentu mohla působit strana, která by uznávala neonacismus. Odpovídá tomu i judikatura Evropského soudu pro lidská práva, který již dnes nepovažuje levicový extremismus za reálnou hrozbu a stížnostem rozpuštěných komunistických politických stran vyhovuje.

Na druhé straně pouze pravicový extremismus je stíhán prostřednictvím trestní represe obzvláště za verbální trestné činy.

---

⁴³ KLUMP, Andreas. *Freiheit den Feinden der Freiheit? Die Konzeption der streitbaren Demokratie als demokratietheoretisches Fundament zur Auseinandersetzung mit politischem Extremismus*. Extremismus.com. [cit. 2010-10-28]. Dostupné z: <<http://www.extremismus.com/texte/streitbar.htm>>

3.1.2 Nástroje obrany demokracie

K obraně demokracie slouží různé nástroje. Patří mezi ně ústavněprávní ochrana v podobě zákazů stran, omezování sdružovacího a shromažďovacího práva. Nejvýznamnější roli zde hraje ministerstvo vnitra a vláda. Dále je to správně právní ochrana pomocí zřizování institucí ke sledování a potlačování extremismu, kde má zásadní úlohu opět ministerstvo vnitra, předně odbor bezpečnostní politiky a poté Policie ČR. Jako krajní prostředek působí trestněprávní ochrana, která slouží k potlačování extremismu. V poslední řadě jde o diskursivní ochranu demokracie, kterou je myšleno ideově-politické vypořádání se s politickým extremismem a na které se podílí nejen stát (vydávání zpráv o extremismu, semináře, kampaně proti extremismu), ale i společnost (demonstrace, média apod.). V prvních třech případech je politika realizována formou práva, zatímco čtvrtá je méně formalizovaná a může spočívat v dlouhodobé činnosti nebo v okamžité reakci na extremistické projevy.⁴⁴

V České republice tvoří základ boje proti extremismu Strategie boje proti extremismu schvalovaná vládou. Strategie je založena na pěti pilířích. Komunikací proti demagogii: jde o první pilíř, který stojí na myšlence, že síla extremistů vychází z lidské nevědomosti a proto je potřeba osvěta, komunikace a nabízení jiných alternativ řešení. Druhý pilíř nazvaný Vědomostí proti totalitářům ukládá povinnost školám, aby studentům vysvětlily výhodnost demokratické alternativy. Dále je to Jednotná protiextremistická platforma, která se opírá o ideu, že boj proti extremismu je v rukou vládních i nevládních subjektů, které by všechny měly vystupovat proti extremismu, protože jenom tak můžou extremisty odsunout do pozadí. Odbornost a imunita je založena na profesionalizaci a vědomosti osob, které bojují proti extremismu. Posledním pilířem je efektivní trestání pachatelů trestné činnosti.⁴⁵

---

⁴⁴ KLUMP, Andreas. *Freiheit den Feinden der Freiheit? Die Konzeption der streitbaren Demokratie als demokratietheoretisches Fundament zur Auseinandersetzung mit politischem Extremismus*. Extremismus.com. [cit. 2010-10-28]. Dostupné z: <<http://www.extremismus.com/texte/streitbar.htm>>

⁴⁵ MAREŠ, M. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. Ministerstvo obrany ČR, 2011. s. 15, ISBN 978-80-7278-568-1

3.1.3 Strategie obranyschopné demokracie

Strategie, kterou se demokracie může bránit, je dvojitá. První je americký model, který je v boji značně liberálnější a k případnému rozpuštění politické strany přistupuje až ve chvíli, kdy se pouhé vyjadřování myšlenek mění ve skutky namířené proti právům jiných osob.

Pro naši zemi je významnější striktnější německý model tzv. „obranyschopné demokracie“ (nebo též bojovná demokracie, bránící se demokracie). Poprvé byl tento pojem použit německým akademikem Karlem Loewensteinem v roce 1937, který ve svých článcích volal po tom, aby si demokracie osvojily nástroje, kterými se budou moci s hrozbou nastupujícího fašismus, který se šířil celou Evropou, účinně vypořádat. Ovšem za otce této myšlenky je pokládán německý myslitel Carl Schmitt. Celá kontinentální Evropa tuto koncepci uznává a ve své judikatuře se k ní přiklání i Evropský soud pro lidská práva, který demokratickým státům dovoluje za určitých podmínek omezit práva zaručená v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“).⁴⁶ Právě primárním cílem při tvorbě EÚLP bylo zamezit opakování hrůz druhé světové války. Proto bylo již v rámci přípravných prací deklarováno, že EÚLP musí dovolit členským státům včas zabránit znovuzrození totalitarismu. Tato myšlenka je dnes vložena do čl. 17 EÚLP, který z ochrany vyjímá aktivity, které jsou zaměřeny na zničení nebo omezení práv chráněných EÚLP.⁴⁷ Konkrétně se o tom EÚLP zmiňuje ve věci *Vogt proti Německu*, kde stanoví, že demokratický stát je oprávněn vyžadovat od státních zaměstnanců, aby byli loajální k ústavním zásadám, na nichž je stát založen.⁴⁸

U nás se k této koncepci přihlásil již Ústavní soud ČSFR, který ve svém nálezu uvedl, že každý stát a zejména takový, ve kterém po dobu 40 let vládla totalitní moc, má právo k nastolení demokratického zřízení uplatnit taková zákonná opatření, která směřují k odvrácení rizika subverze, možné recidivy totality nebo alespoň k jejich omezení. Konkrétně se tím vyjádřil k ústavnosti tzv. lustračních zákonů. Odkazuje přitom na německou úpravu, kde je také pro výkon funkcí ve státních a veřejných orgánech po zaměstnancích vyžadována určitá míra státoobčanských předpokladů,

---

⁴⁶ ČERNÝ, P. *Právní ochrana před extremismem*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2008. s. 17-18, ISBN 978-80-7400-053-9

⁴⁷ BARINKA, R. *Militantní demokracie a evropské právo lidských práv: k otázce zákazu komunistických stran*. Časopis pro právní vědu a praxi. č. 2/2007, ISSN 1210-9126

⁴⁸ *Vogt proti Německu*, rozsudek ESLP ze dne 26.9. 1995

jakési loajality s demokratickými principy. Právě taková opatření slouží demokratickému státu jako obrana před návratem období nesvobody.⁴⁹

Koncepce obranyschopné demokracie tedy státům umožňuje aktivně bojovat proti extremistickým projevům jednotlivců nebo organizací.

Fakt, že Česká republika používá německý model, je zřejmý z právních prostředků ochrany demokratického státu ústavního, trestního nebo správního práva. Mezi ústavní prostředky patří ztráta práv a omezení politických práv a svobod. Ztráta práva je nejzávažnějším zásahem do práv a svobod subjektu, jelikož spočívá v úplném odejmutí práva. Odejmutí je zpravidla časově omezeno a v demokratickém státě vždy prohlášeno jedině nezávislým a nestranným soudem. Východisky, na kterých je založena možnost uplatňování ztráty práv, jsou zejména myšlenka, že lidská práva a základní svobody lze použít také ke zničení svobodného demokratického státu nebo snaha o zakotvení účinných preventivních opatření k ochraně ústavnosti. V současné době u nás však o ztrátě práv nemůže být řeč, jelikož i zákaz politické strany je dnes považován jen za formu omezení základních práv a svobod.⁵⁰

Zajímavější je pohled na problematiku omezení politických práv a svobod. Základním znakem každého demokratického státu je garance základních lidských práv a svobod, avšak většina z nich není absolutní, zejména to platí pro práva politická, díky kterým je jednotlivcům umožněno podílet se na výkonu státní moci. Obecnými příčinami, které vedou k omezení základních práv a svobod, jsou zejména lidská práva a svobody jiného jedince, veřejný zájem nebo bezpečnost státu. To vše však za splnění předem daných podmínek. Omezení může stanovit pouze zákon (zákon navíc musí splňovat formální náležitosti), politická práva mohou být omezena pouze ve prospěch veřejného zájmu konkrétně uvedeného v Listině, při omezení se vždy musí šetřit podstata a smysl základních práv a svobod. Na Listinu poté navazuje zákonná úprava odmítnutí registrace, rozpouštění a pozastavování činnosti politických stran, trestní omezení svobody projevu.⁵¹

Asi nejvíce zneužívaným právem, které může vést k destrukci demokratického systému, je svoboda projevu, prostřednictvím které mohou extremistické proudy působit na společnost a získávat tak svými zavádějícími hesly přívržence. Proto je potřeba najít

---

⁴⁹ ČERNÝ, P. *Právní ochrana před extremismem*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2008. s. 19, ISBN 978-80-7400-053-9

⁵⁰ ČERNÝ, P. *Právní ochrana před extremismem*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2008. s. 35-49, ISBN 978-80-7400-053-9

⁵¹ Tamtéž, s. 49-57

hranici, kde ještě umožnit občanům svobodnou diskuzi a kde limitovat antidemokratické živly. Touto otázkou se již zabýval Ústavní soud, který vyslovil, že pokud vybočí publikovaný názor z mezí v demokratické společnosti obecně uznávaných pravidel slušnosti, ztrácí charakter korektního úsudku a jako takový se zpravidla ocitá mimo meze ústavní ochrany.⁵²

Vedle těchto ústavních prostředků fungují mechanismy správního práva, kterými jsou zákaz politické strany a zákaz shromáždění. Zákaz politické strany jsem již popsala v první kapitole.

Vedle zákazu politické strany je třeba se také krátce zmínit o zákazu shromáždění, která nepochybně hrají významnou roli při šíření extremismu. Právo shromažďovací je dalším základním politickým právem (čl. 19 LPS), které je zaručeno nejen občanům, ale každému, přičemž ochrana tohoto práva se podle Listiny vztahuje pouze na pokojná shromáždění. Samotný zákon o shromažďovacím právu se však vztahuje pouze na shromáždění, která jsou pořádána za účelem využití svobody projevu nebo dalších ústavních práv a svobod, dále k výměně informací a názorů, k účasti na řešení veřejných a jiných společenských záležitostí vyjádřením postojů a stanovisek. Jako důvody zákazu shromáždění zákon uvádí případy, kdy účel shromáždění směřuje k výzvě popírat nebo omezovat práva občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické či jiné smýšlení nebo pokud je jeho účelem dopouštět se násilí nebo hrubé neslušnosti nebo jinak porušovat Ústavu a zákony. Shromáždění se dále nesmí konat v blízkosti sto metrů od budov zákonodárných sborů, Ústavního soudu, nebo budov, kde tyto instituce jednají. Jestliže by účastníci shromáždění páchali trestné činy a nápravu by se nepodařilo sjednat jiným způsobem, povede to opět k zákazu takového shromáždění.

K obraně demokracie slouží samozřejmě i trestní právo. Trestněprávní úprava zaměřující se na ochranu demokracie je dnes obsažena v Hlavě deváté – Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci (např. teroristický útok, rozvracení republiky). Z pohledu této práce je však důležitější úprava v Hlavě třinácté – Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy, konkrétně trestný čin založení, podpory a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka, případně úprava v Hlavě desáté – trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, kde se objevují trestné činy násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci; nebezpečné

---

⁵² Tamtéž, s. 57-58

vyhrožování; podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv nebo hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob. Vyjmenované trestné činy jsou nejčastějšími projevy, kterými extremisté porušují demokratické principy.

V širším smyslu poskytuje ochranu i právo občanské, konkrétně § 11 občanského zákoníku, podle kterého má fyzická osoba právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy.

Největší prevenci a obranu demokracie vůči těmto projevům však podle mého názoru představuje vzdělávání a osvěta v této oblasti.

3.2 Judikatura Evropského soudu pro lidská práva

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) a EÚLP tvoří základ rozhodovací praxe Ústavního soudu ČR. EÚLP je pro ČR závaznou mezinárodní smlouvou a je součástí jejího právního řádu.

Pokud jde o rozsudky ESLP, je to trochu složitější, nicméně odpověď hledejme v judikatuře Ústavního soudu ČR, který stanovil, že obsah rozsudku ESLP znamená pro ČR závazek, jenž pro ni vyplývá z mezinárodního práva. Česká republika je povinna nejen podle mezinárodního práva, ale i s odkazem na ustanovení čl. 1 odst. 2 Ústavy takové závazky dodržovat.⁵³

Toto rozhodnutí je odlišné od rozhodnutí Spolkového ústavního soudu, ze kterého vyplývá, že rozhodnutí ESLP nejsou obecně závazná, jelikož ESLP není součástí domácí soudní hierarchie, ale při aplikaci EÚLP je nezbytné k jeho rozhodnutím přihlídnout, neboť právě z jeho rozhodnutí se dovodí, co je významem EÚLP.⁵⁴

---

⁵³ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 26.2. 2004, sp. zn. II.ÚS 604/02

⁵⁴ KÚHN, Z. *K otázce závaznosti rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva pro domácí soudnictví*, Právní rozhledy č. 1/2005, ISSN 1210-6410

3.2.1 Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

V rámci rozhodovací praxe k rozpouštění politických stran je zásadní čl. 11 EÚLP, který garantuje svobodu shromažďování a sdružování. Stanoví, že každý se může pokojně shromažďovat a každý má právo se sdružovat. Právo není absolutní a do jeho výkonu jsou možné zásahy. Omezit ho však může jedině zákon, a to pouze, pokud je to v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví a morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

S čl. 11 souvisí čl. 10 zaručující svobodu projevu a čl. 17, který se zmiňuje o zákazu zneužití práva a stanoví, že nic v této Úmluvě nemůže být vykládáno tak, jako by dávalo státu, skupině nebo jednotlivci jakékoli právo vyvíjet činnost nebo dopouštět se činů zaměřených na popření kteréhokoli ze zde přiznaných práv a svobod nebo na omezování těchto práv a svobod ve větším rozsahu, než to Úmluva stanoví.

3.2.2 Zásady při rozhodování ESLP

Judikatura ESLP v oblasti rozpouštění politických stran není nijak objemná, což je dáno tím, že v mnoha zemích k rozpuštění politické strany ještě nikdy nedošlo. Přesto si ESLP již vytvořil postup.

Test, kterým se ESLP řídí při posuzování stížností namítajících porušení čl. 8-11 EÚLP, má pět kroků.

1. Spadá projednávaný případ pod rozsah namítaného článku EÚLP?
2. Šlo o zásah do lidských práv stěžovatele?
3. Byl tento zásah v souladu se zákonem?
4. Sleduje tento zásah alespoň jeden z legitimních cílů?
5. Je tento zásah nezbytný v demokratické společnosti?⁵⁵

ESLP dále v rámci své judikatury zformuloval základní principy pro rozhodování ve věcech rozpouštění politických stran. Zejména vychází ze skutečnosti, že politické strany se liší od jiných subjektů, které také působí v politickém světě, a vzhledem k jejich klíčové úloze v demokratickém zřízení vyžadují zvýšenou ochranu. Z

---

⁵⁵ KOSAŘ, D. *Judikatura ESLP v oblasti rozpouštění politických stran*, Jurisprudence č. 7/2009. ISSN 1802-3843

důvodu tohoto jejich významu musí být příčiny vedoucí k omezování sdružování v politických stranách vykládány restriktivně a vždy musí být přesvědčivé a závažné.⁵⁶

ESLP také při rozhodování bere v úvahu historický vývoj země, kde má dojít k rozpuštění politické strany, avšak má to své meze. Samotné historické souvislosti nemohou ospravedlnit nutnost zásahu do činnosti politické strany.⁵⁷

Nyní se vrátím k pátému kroku testu, kterým je zkoumání nezbytnosti zásahu v demokratické společnosti. Aby byl zásah nezbytný, musí odpovídat naléhavé společenské potřebě a musí být přiměřený sledovaným legitimním cílům.⁵⁸ Pro posouzení, zda rozpuštění dané politické strany odpovídá těmto dvěma kritériím, zkoumá ESLP následující skutečnosti:

1. Existují dostatečné důkazy o tom, že riziko ohrožení demokracie je bezprostřední?
2. Lze jednání a projevy představitelů, které jsou zohledněny v rámci posuzování věci, přičítat dotčené politické straně?
3. Tvoří jednání a projevy přičitatelné politické straně celek podávající jasný obraz o společenském modelu, o který tato strana usiluje a je tento společenský model v rozporu s pojetím demokratické společnosti?⁵⁹

Dle Davida Kosaře by se ovšem jako první měla posuzovat (ne)slučitelnost cílů politické strany s demokratickým zřízením a pokud budou tyto cíle shledány v rozporu s demokracií, tak by se teprve měla zkoumat bezprostřednost hrozby.

Prvek neslučitelnosti politického programu strany s demokratickou společností hodnotí ESLP podle kritérií jako je např. nerespektování národní suverenity, právního a ústavního pořádku země; absence odkazu na zásady demokracie (pluralita politických stran...); výzvy k povstáním odmítajících demokratické principy. Avšak politickou stranu uznávající demokratické principy nelze zrušit jenom proto, že kritizuje ústavní a

---

⁵⁶ *Refah Partisi (Strana prosperity) a další proti Turecku*, rozsudek velkého senátu ESLP z 13. 2. 2003, stížnosti č. 41340/98, 41342/98, 41343/98 a 41344/98; *Strana svobody a demokracie (ÖZDEP) proti Turecku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 8. 12. 1999, stížnost č. 23885/94

⁵⁷ *Refah Partisi (Strana prosperity) a další proti Turecku*, rozsudek velkého senátu ESLP z 13. 2. 2003, stížnosti č. 41340/98, 41342/98, 41343/98 a 41344/98; *Partidul Comunistilor (Nepeceristi) a Ungureanu proti Rumunsku*, rozsudek ESLP ze dne 3. 2. 2005, stížnost č. 46626/99

⁵⁸ *Partidul Comunistilor (Nepeceristi) a Ungureanu proti Rumunsku*, rozsudek ESLP ze dne 3. 2. 2005, stížnost č. 46626/99

⁵⁹ *Refah Partisi (Strana prosperity) a další proti Turecku*, rozsudek velkého senátu ESLP z 13. 2. 2003, stížnosti č. 41340/98, 41342/98, 41343/98 a 41344/98

právní systém.⁶⁰ Jednou ze základních charakteristik demokracie je svoboda projevu, na základě které se v demokracii nabízí možnost diskutovat formou dialogu a bez použití násilí o otázkách vycházejících z různých politických názorových proudů, a to i tehdy, jsou-li tyto otázky znepokojující či nepříjemné. ESLP zastává názor, že politická strana může vést kampaň za účelem změny legislativy nebo zákonných či ústavních struktur státu za současného splnění dvou podmínek: prostředky použité k tomuto účelu musí být ze všech hledisek zákonné a demokratické; navrhovaná změna musí sama být slučitelná se základními demokratickými principy. V opačném případě se takový subjekt nemůže dovolávat ochrany u ESLP.⁶¹

Na otázku, zda je jednání členů strany přičitatelné, ESLP konstatoval, že pro posouzení cílů a záměrů strany nelze brát v potaz jako jediné kritérium stanovy a program strany, ale je třeba se zaměřit také na jednání stranických vůdců a jejich názory, jelikož historie ukázala, že politické strany, jejichž cíle odporovaly základním principům demokracie, je neodhalily v oficiálních textech, dokud se nechoпилy moci.⁶²

S tím ale souvisí problém odmítnutí registrace politické strany, kde soudy mohou vycházet pouze z programu a stanov politické strany a nemohou se opřít o konkrétní jednání politické strany, příp. jejich představitelů. ESLP proto v těchto případech postupuje přísněji než u rozpouštění politických stran. Konstatoval, že aby bylo možné ověřit, že politický program strany neobsahuje cíle a záměry odlišné od těch oficiálně proklamovaných, musí být obsah programu porovnán s jednáním vedoucích představitelů strany a stanovisky, které zastávají.⁶³

Poslední problém se týká prvku bezprostřednosti, jehož přítomnost je většinou klíčová a právě v momentě, kdy se k němu ESLP dostane, se rozhodne, zda strana bude zrušena či ne. ESLP shledal, že stát může politickou stranu zrušit dříve, než bude její

---

⁶⁰ *Linkov proti České republice*, rozsudek ESLP ze dne 7. 12. 2006, stížnost č. 10504/03; *Socialistická strana a další proti Turecku*, rozsudek ESLP ze dne 25. 5. 1998, stížnost č. 21237/93; *Sjednocená komunistická strana Turecka a další proti Turecku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 30. 1. 1998, stížnost č. 19392/92

⁶¹ *Refah Partisi (Strana prosperity) a další proti Turecku*, rozsudek velkého senátu ESLP z 13. 2. 2003, stížnosti č. 41340/98, 41342/98, 41343/98 a 41344/98; *Partidul Comunistilor (Nepeceristi) a Ungureanu proti Rumunsku*, rozsudek ESLP ze dne 3. 2. 2005, stížnost č. 46626/99

⁶² *Refah Partisi (Strana prosperity) a další proti Turecku*, rozsudek velkého senátu ESLP z 13. 2. 2003, stížnosti č. 41340/98, 41342/98, 41343/98 a 41344/98; *Sjednocená komunistická strana Turecka a další proti Turecku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 30. 1. 1998, stížnost č. 19392/92; *Strana svobody a demokracie (ÖZDEP) proti Turecku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 8. 12. 1999, stížnost č. 23885/94

⁶³ *Tsonev proti Bulharsku*, rozsudek ESLP z 13. 4. 2006, stížnost č. 45963/99

politický program neslučitelný s EÚLP uveden do praxe.⁶⁴ Není tedy nutné čekat na moment, kdy dojde k realizaci nedemokratických cílů.

Aby tedy zásah ze strany státu do činnosti politické strany odpovídal naléhavé společenské potřebě, musí být důvody, na které se státní orgány dovolávají, relevantní a dostatečné, přičemž výklad čl. 11 EÚLP je zejména u politických stran nutno vykládat restriktivně a opatření jako je rozpuštění politické strany aplikovat jen v nejzávažnějších případech. Rozpuštění bude poté odpovídat naléhavé společenské potřebě, pokud existují prokazatelné skutečnosti, že nebezpečí ohrožení demokracie je blízké a že jednání a projevy zakládají celek, který podává obrázek o modelu společnosti pojímaného a hlásaného stranou a který by byl v rozporu s koncepcí demokratické společnosti.⁶⁵

Druhým kritériem pátého bodu testu, na základě kterého je možné určit, zda je zásah nezbytný v demokratické společnosti, je přiměřenost sledovaným legitimním cílům. Tomuto kritériu však ESLP obecně nepřikládá velký význam, jelikož se v jeho judikatuře často prolíná s požadavkem naléhavé společenské potřeby. Krátce se o něm zmiňuje ve věci *Herri Batasuna a Batasuna*, kde sledovanými legitimními cíli bylo dodržování veřejné bezpečnosti, ochrana demokratického systému, ochrana pořádku a práv a svobod jiných.

Obecně lze případy týkající se rozpouštění politických stran rozdělit do pěti kategorií:

- a) Ohrožení územní celistvosti, podpora terorismu
- b) Levicový extremismus, a to zejména komunistická ideologie
- c) Pravicový extremismus
- d) Náboženství neslučitelné s pluralitní demokracií
- e) Ostatní důvody (viz. *Linkov proti ČR*)⁶⁶

Na závěr dodávám, že ESLP ve své judikatuře po skončení studené války již nevnímá zcela negativně levicový extremismus a je k němu tolerantnější. Komunismus již nepokládá za reálnou hrozbu a překum z jeho strany nebývá tak intenzivní, proto u

---

⁶⁴ *Refah Partisi (Strana prosperity) a další proti Turecku*, rozsudek velkého senátu ESLP z 13. 2. 2003, stížnosti č. 41340/98, 41342/98, 41343/98 a 41344/98

⁶⁵ *Herri Batasuna a Batasuna proti Španělsku*, rozsudek ESLP ze dne 30.6. 2009, stížnosti č. 25803/04 a 25817/04

⁶⁶ KOSAŘ, D. *Judikatura ESLP v oblasti rozpouštění politických stran*, Jurisprudence č. 7/2009, ISSN 1802-3843

něj zatím všechny rozpuštěné (post)komunistické strany uspěly.⁶⁷ Jako příklad zde může sloužit kauza Vajnai proti Maďarsku, i přesto, že zde nešlo o rozpuštění strany, ale o zákaz nošení symbolů komunismu na veřejnosti. ESLP se v této věci postavil na stranu pana Vajnaie – tehdejšího místopředsedy komunistické strany. Konstatoval, že zásah ze strany státu nebyl nezbytný, jelikož od maďarského přechodu od komunismu uplynulo téměř dvacet let, mezitím se z Maďarska stala stabilní demokratická země, která je členem v mezinárodních organizacích, navíc nejsou žádné důkazy o tom, že by zde hrozilo skutečné nebezpečí, že by se nějaká strana pokoušela o znovunastolení komunistické vlády.⁶⁸

Je též potřeba zmínit, že u všech komunistických stran, jejichž kauzy byly ESLP předloženy, soudu jako jediný argument pro zrušení politické strany nepostačovala pouhá skutečnost, že se strana hlásí ke komunistické ideologii.⁶⁹ V případě Spojené komunistické strany Turecka byl právě jedním z důvodů rozpuštění fakt, že měla strana v názvu slovo „komunistická“, takový striktní postup tureckých orgánů následně ESLP odmítl a komunistická strana u něj uspěla.⁷⁰

Někdo by snad mohl ESLP nařknout ze sympatií ke komunismu, ale tento jeho přístup je výrazem liberální filozofie, podle které se k rozpouštění politické strany může v demokratické společnosti přistoupit pouze v těch nejzávažnějších případech. Posláním demokracie je mimo jiné tolerovat i myšlenky, které jsou s ní neslučitelné, neboť pokud by byla loajalita občanů zredukována na povinnost slepé poslušnosti politickému systému, režim by již nebyl legitimní.⁷¹

3.2.3 Rozpuštění strany Refah Partisi

ESLP v rámci své rozhodovací praxe zatím připustil rozpuštění dvou politických stran. Prvním případem byla kauza politické strany Refah Partisi (Strana prosperity) proti Turecku. Turecko je přeborníkem v rozpouštění politických stran a první kauzy proto pocházely právě z této země, nicméně soud Turecku posvětil prozatím pouze rozpuštění jedné strany. Kauza Refah Partisi je zásadní ze dvou hledisek. Za prvé se

⁶⁷ Analýza možnosti pozastavení činnosti Komunistické strany Čech a Moravy. Dostupné z: www.mvcr.cz/analyza-moznosti-pozastaveni-cinnosti-komunisticke-strany-cech-a-moravy.aspx

⁶⁸ *Vajnai proti Maďarsku*, rozsudek ESLP ze dne 8.7. 2008, stížnost č. 33629/06

⁶⁹ Analýza možnosti pozastavení činnosti Komunistické strany Čech a Moravy. Dostupné z: www.mvcr.cz/analyza-moznosti-pozastaveni-cinnosti-komunisticke-strany-cech-a-moravy.aspx

⁷⁰ BARINKA, R. *Militantní demokracie a evropské právo lidských práv: k otázce zákazu komunistických stran*. Časopis pro právní vědu a praxi. č. 2/2007, ISSN 1210-9126

⁷¹ BARINKA, R. tamtéž

jednalo o stranu silně zastoupenou v tureckém parlamentu, která v určité době byla dokonce stranou vládnoucí, navíc se o jejím zrušení rozhodovalo po mnoha letech její činnosti.⁷²

Strana byla založena v roce 1983 a postupně se vypracovala v jednu z nejsilnějších stran. V roce 1997 byl podán k Ústavnímu soudu návrh na její rozpuštění, protože strana byla údajně centrem aktivit, které byly v rozporu s principem laickosti. Ústavní soud návrhu vyhověl a stranu rozpustil, ta se následně obrátila na ESLP. Svou argumentaci opřel Ústavní soud o tyto důvody: strana měla v úmyslu zavést pluralitní právní systém zavádějící diskriminaci založenou na náboženském přesvědčení; chtěla aplikovat právo šaría na muslimskou komunitu a nevyklučovala džihád jako prostředek k dosažení svých cílů.⁷³

ESLP se jednotlivými argumenty Ústavního soudu zabýval. U zavedení multi-právního systému ESLP souhlasil s Ústavním soudem. Takový model společnosti není slučitelný s EÚLP, jelikož ruší roli státu jako garanta individuálních práv a svobod a nestranného organizátora výkonu různých vyznání v demokratické společnosti, jelikož jednotlivce nutí podléhat pravidlům uložených mu příslušným náboženstvím a nikoli státem. A za druhé by takový systém porušoval princip nediskriminace jednotlivců v užívání veřejných svobod.⁷⁴

Shodně s Ústavním soudem považuje ESLP šariu za systém náboženských dogmat, který má stabilní a neměnný charakter a jsou mu cizí principy jako pluralismus v politické účasti. Zejména vzhledem k pravidlům trestního práva, postavení žen a zasahování do všech oblastí soukromého i veřejného života v souladu s náboženskými normami se šaría jasně odklání od hodnot uznávaných v EÚLP a není slučitelná se základními principy demokracie.⁷⁵

Třetí důvod rozpuštění se týkal odkazu členů Refah Partisi na pojem džihád jako boj, jenž musí být veden až do naprosté dominance muslimského náboženství ve společnosti. ESLP si je vědom toho, že vedoucí představitelé nevyzvali ve vládních

---

⁷² KOSARĚ, D. *Judikatura ESLP v oblasti rozpouštění politických stran*, Jurisprudence č. 7/2009, ISSN 1802-3843

⁷³ KOSARĚ, D., tamtéž

⁷⁴ *Refah Partisi (Strana prosperity) a další proti Turecku*, rozsudek velkého senátu ESLP z 13. 2. 2003, stížnosti č. 41340/98, 41342/98, 41343/98 a 41344/98

⁷⁵ *Refah Partisi (Strana prosperity) a další proti Turecku*, rozsudek velkého senátu ESLP z 13. 2. 2003, stížnosti č. 41340/98, 41342/98, 41343/98 a 41344/98

dokumentech k použití síly a násilí jakožto politického prostředku, ale zároveň se také nedistancovali od členů, kteří veřejně podporovali použití s soupeřícím politikům.⁷⁶

Rozsudek ESLP ve věci *Refah Partisi* zůstává i po rozsudku ve věci *Herri Batasuna a Batasuna* tím zásadním, jelikož se jedná o rozsudek Velkého senátu ESLP a argumentačně je nejvíce propracován. Zvláštností však je, že u podmínky bezprostřednosti soud nezajímá ani tak jednání a program strany, jako spíše její možnost prosadit a realizovat tento program, tedy její velikost.⁷⁷ Je to naprosto odlišné stanovisko ve srovnání s rozsudkem Nejvyššího správního soudu ve věci *Dělnické strany*, kde soud považuje za bezprostřední riziko i stav, kdy strana může destabilizovat společnost pouze na lokální úrovni.

3.2.4 Rozpuštění stran *Herri Batasuna* a *Batasuna*

Druhým rozsudkem, kde ESLP rozhodl o rozpuštění politické strany, je kauza *Herri Batasuna a Batasuna* proti Španělsku, která je relativně čerstvou záležitostí a měla zajisté vliv na druhý rozsudek Nejvyššího správního soudu ve věci *Dělnické strany*.

Oba stěžovatelé namítali porušení čl. 11 EÚLP z důvodů, že španělský zákon o politických stranách byl přijat ad hoc proti baskickým stranám, na oba stěžovatele byl aplikován retroaktivně a rozpuštění obou politických stran není nezbytné v demokratické společnosti.⁷⁸

K prvním dvěma bodům ESLP konstatoval, že podle čl. 7 odst. 1 EÚLP se zaručuje zákaz retroaktivity pouze v trestním řízení, což není tento případ a navíc skutečnosti, které vzal Nejvyšší soud v úvahu pro své rozhodnutí o rozpuštění stěžujících si stran, byly spáchány po nabytí účinnosti inkriminovaného zákona, a proto je zásah v souladu se zákonem.

U otázky nezbytnosti se soud nejdříve zaměřil na to, zda byla dána naléhavá sociální potřeba. Zde se ESLP ztotožnil s argumentací španělských soudů, kdy pokládal odmítnutí odsoudit násilí, které odsoudily všechny ostatní politické strany, za tichou podporu terorismu. Vycházel však stejně jako španělské soudy i z dalších opakujících se činů a chování (např. uznání členů ETA za čestné občany ve městech pod vedením stěžovatelů), na základě kterých bylo možné dospět k závěru, že dotčené politické

---

⁷⁶ *Refah Partisi (Strana prosperity) a další proti Turecku*, rozsudek velkého senátu ESLP z 13. 2. 2003, stížnosti č. 41340/98, 41342/98, 41343/98 a 41344/98

⁷⁷ KOSAR, D. *Judikatura ESLP v oblasti rozpouštění politických stran*, Jurisprudence č. 7/2009

⁷⁸ KOSAR, D. *Judikatura ESLP v oblasti rozpouštění politických stran*, Jurisprudence č. 7/2009

strany spolupracují s teroristickou organizací ETA. Na závěr však uvedl, že i kdyby bylo rozhodnutí založeno pouze na důvodu neodsouzení násilí, nebylo by to v rozporu s EÚLP, jelikož za jistých okolností je možné za jednání a projevy politiků považovat i jejich opomenutí či mlčení. Na základě výše uvedeného soud učinil závěr, že naléhavá sociální potřeba byla dána.

Pouze krátce soud pojednal o přiměřenosti zásahu sledovanému legitimnímu cíli. S ohledem na projevy stran, které jsou v rozporu s koncepcí demokratické společnosti a které představují silné nebezpečí pro španělskou demokracii, je stěžovatelům uložená sankce rozpuštění považována za přiměřenou.⁷⁹

---

⁷⁹ *Herri Batasuna a Batasuna proti Španělsku*, rozsudek ESLP ze dne 30.6. 2009, stížnosti č. 25803/04 a 25817/04

4. Historie a vývoj v České republice

Na počátku nově vzniklého Československa měly politické strany zcela výjimečné postavení doprovázené silným vlivem na společnost. Jejich význam vycházel již z doby habsburské monarchie, ve které měl český národ neplnoprávné postavení a české politické strany pro něj vykonávali řadu funkcí, které má obvykle vykonávat stát. Tuto pozici si politické strany upevnily i po zániku monarchie, jelikož se podílely na konstituování významných politických institucí.⁸⁰

Zvláštností té doby bylo, že politické strany nebyly právními subjekty, neboť nebyly definovány žádným zákonem. Jejich ústavněprávní zakotvení odkazovalo pouze na rakousko-uherský spolkový zákon z roku 1867, který už však neodpovídal soudobé realitě. Prvorepublikový právní řád s nimi počítal pouze ve volebním zákonodárství, které užívalo pojem „volební strana“. Prvně byl pojem „politická strana“ použit v roce 1933 v zákoně o zastavování činnosti a rozpouštění politických stran (dále jen „ZZČ“), který byl namířen proti extremistickým stranám, které ohrožovaly demokracii, některé z nich (zejména politické strany německé menšiny) se postavily dokonce i proti vzniku Československa. Ani tento zákon však nepodal definici politické strany.⁸¹ Paradoxně tak byl v Československu upraven zánik politických stran, zatímco o jejich vzniku se československé zákonodárství nezmiňovalo.

Podle ZZČ vedlo k rozpuštění politické strany, pokud její činností byla zvýšenou měrou ohrožena samostatnost, ústavní jednotnost, celistvost, demokratickorepublikánská forma nebo bezpečnost ČSR. O rozpuštění politické strany či zastavení činnosti rozhodovala podle § 1 ZZČ vláda.

V meziválečné době přichází ohrožení demokracie ze dvou stran. Prvním případem je odcházení revolučních křídel ze sociálnědemokratických stran a jejich slučování v komunistické straně, tento proces představuje ale až budoucí hrozbu demokracie. Mnohem nebezpečnějším procesem je šíření fašistické ideologie. Nejzávažněji tato ideologie zachvátila některé německé strany, které směřovaly k odtržení pohraničních oblastí od Československa. Stranami takového smýšlení byly zejména Německá nacionální strana (DNP) a Německá nacionálně socialistická strana

---

⁸⁰ MALÍŘ, J., MAREK, P. a kol. *Politické strany, Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861 – 2004. I. Díl.* Brno: Doplněk, 2005. s. 535-536, ISBN 80-7239-178-X

⁸¹ Tamtéž, s. 544-546

dělnická (DNSAP).⁸² Tyto dvě strany byly právě na základě zákona o zastavování činnosti a rozpouštění politických stran krátce po nabytí jeho účinnosti v roce 1933 rozpouštěny, jelikož v době hospodářské krize se pod vlivem zejména německých Hitlerových nacionálních socialistů začaly silně radikalizovat a sílil v nich nacionalismus. Místo nich se však začalo formovat jiné politické hnutí pod vedením Konráda Henleina (Sudetoněmecká strana), které se postupně stalo jednotící názorovou platformou pro sudetské Němce a spolupracovalo s říšskou NSDAP.⁸³

Na území Slovenska zaujímal důležitý místo Slovenská strana ľudová, která již od počátku nově vzniklého státu hlásala požadavek svébytnosti slovenského národa a v průběhu 30. let se stále více přikláněla k totalitním režimům, vyhranil se v ní velmi silný nacionalismus a usilovala o společný postup s nedemokratickými proudy.⁸⁴

V pomnichovském období došlo k legislativnímu zachycení politických stran, a to ve vládním nařízení o politických stranách, poprvé tak byl upraven i vznik politických stran. Současně byl v platnosti ponechán i zákon o zastavování činnosti a rozpouštění politických stran. I ve vládním nařízení byl definován zánik strany, k jejímu rozpouštění mohlo dojít, pokud by ohrožovala veřejný zájem. Samotnému aktu rozpouštění měla předcházet výstraha straně. Členové rozpouštěné strany ztráceli v parlamentu své mandáty.⁸⁵

V období druhé republiky vzrůstal vliv Sudetoněmecké strany, která se stala druhou nejsilnější stranou a zahájila jednání s vládou Československa týkající se postavení německé menšiny, ovšem vedené tak, aby nikdy nedošlo k dohodě. Jedním z požadavků bylo mimo jiné zrušení Komunistické strany Československa (dále jen „KSČ“) jako jedné z bojovnic proti fašismu.⁸⁶

KSČ byla nakonec zrušena na základě výměru ze dne 20.10. 1938., ve kterém byla označena za stranu, jejímž programem jest zavedení diktatury proletariátu a násilná změna státní formy. Uplatňování takového programu bylo v tehdejší situaci považováno

---

⁸² Tamtéž, s. 548

⁸³ Tamtéž, s. 862-863

⁸⁴ KADLECOVÁ, M. a kol. *Československé dějiny státu a práva (1918-1945)*. MU, Brno: Doplněk, 1991. s. 26, ISBN 80-90-1102-5

⁸⁵ MALÍŘ, J., MAREK, P. a kol. *Politické strany, Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861 – 2004. 2. Díl*. Brno: Doplněk, 2005. s. 1051-1052, ISBN 80-7239-178-X

⁸⁶ MALÍŘ, J., MAREK, P. a kol. *Politické strany, Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861 – 2004. 1. Díl*. Brno: Doplněk, 2005. s. 92-100, ISBN 80-7239-178-X

za ohrožování dosavadní státní formy a další existence takové strany byla pro stát nebezpečné a nepřijatelná.⁸⁷

Zánikem meziválečného Československa byl ukončen pokus o pluralitní parlamentní demokracii, ve které měly politické strany mimořádné postavení.⁸⁸

Za doby protektorátu Čechy a Morava bylo na našem území jedinou legálně působící politickou institucí Národní souručenství, mělo však spíše sebezáchovný než politický význam.⁸⁹

Řada představitelů české ultrapravice se po vzniku protektorátu domnívala, že za nastalé situace získají politickou moc, ale němečtí okupanti rozhodně neměli zájem dosazovat na čelní místa české fašisty. Zpočátku Němci dokonce raději spolupracovali s lidmi okolo Národního souručenství. Až po nástupu Reinharda Heydricha začaly okupační orgány preferovat směr kolaborace reprezentovaný Emanuelem Moravcem, který sdružoval zcela loajální kolaborantské aktivisty. Vedle toho postupně vznikalo množství organizací, které se označovaly za politické strany, byť často nebyly nijak registrovány. Některé z nich (např. Národní obec fašistická) se pokusily převzít moc, avšak vždy neúspěšně. Obecně se dá říci, že české fašistické hnutí bylo značně roztržité, organizace postupně vznikaly a zanikaly, navíc mezi nimi existovala řada konfliktů, jejich působení tak nemělo nikdy významný vliv. Mnohem větší roli hrály státní orgány založené na Moravcově programové kolaboraci.⁹⁰

Politický systém po druhé světové válce postupně vyústil ve výlučné postavení KSČ, která jako jediná z politických stran dokázala udržet kontinuitu své existence i v období války. Její činnost totiž ani přes její rozpuštění neskončila, ale strana přešla do ilegality a její představitelé působili především v Sovětském svazu, kde si postupně vytvářeli mocenské centrum. Rokem 1948 se definitivně přetrhla tradice budování politického pluralismu, demokratické státní formy a principů právního státu. Absolutní moc získali komunisté.⁹¹

Ústava z roku 1960 výslovně zakotvila povinnost vést veškerou kulturní politiku, vzdělání, výchovu a vyučování v duchu vědeckého světového názoru marxismu-leninismu. Existence politických stran byla proto vázána na jejich příslušnost

---

⁸⁷ Výměr o zastavení činnosti Komunistické strany Československa ze dne 20.10. 1938

⁸⁸ MALÍŘ, J., MAREK, P. a kol. *Politické strany, Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861 – 2004. 1. Díl.* Brno: Doplněk, 2005. s. 549, ISBN 80-7239-178-X

⁸⁹ MALÍŘ, J., MAREK, P. a kol. *Politické strany, Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861 – 2004. 2. Díl.* Brno: Doplněk, 2005. s. 1091, ISBN 80-7239-178-X

⁹⁰ Tamtéž, s. 1105-1121

⁹¹ Tamtéž, s. 1125-1232

k Národní frontě a příslušný orgán Národní fronty mohl kdykoli rozhodnout o tom, že určitá politická strana není jejím členem, a na tomto základě mohlo ministerstvo vnitra rozhodnout o zákazu její činnosti. Zároveň platilo, že systém politických stran byl neměnný, jelikož právní úprava vůbec nepamatovala na možnost vzniku a zániku politických stran, neexistovala žádná otevřená soutěž politických sil. Naopak postavení nekomunistických stran bylo založeno nikoli na boji o politickou moc, ale na spolupráci při budování socialistické společnosti. Ve vnitřních řádech těchto stran bylo uvedeno, že uznávají vedoucí úlohu KSČ a že se aktivně hlásí k účasti na uskutečňování programu výstavby socialismu.⁹²

Po roce 1989 dochází v důsledku společenských změn a zrušení monopolního postavení KSČ k výrazné novelizaci Ústavy a k přijímání řady nových zákonů, které tak začínají tvořit základ pro vznikající demokratický systém.⁹³

Na poli krajní pravice se u nás zformovalo Sdružení pro republiku – Republikánské strany Československa (SPR-RSČ), jehož předsedou se stal Miroslav Sládek, a které bylo na nějakou dobu i parlamentní stranou. Strana sama sebe vždy označovala za ultrapravicovou, vedla verbální útoky na Romy a Němce, dopouštěla se otevřeného rasismu, požadovala znovuzavedení trestu smrti a přísnější tresty zejména pro drogové dealery. Republikáni byli ostatními parlamentními stranami ignorováni, a tak se soustředili na propagandu, což postupně vedlo k poklesu jejich oblíbenosti. V roce 1998 tak opouští parlament a vliv na krajně pravicovou scénu si zachovává politické uskupení Republikánská mládež, které bylo v roce 2003 rozpuštěno a následně okolo jeho vedoucích osobností vznikla Dělnická strana. Významnou roli hrála také Národní strana založená v roce 2002.⁹⁴

Česká krajní levice to po roce 1989 měla těžší než krajní pravice, která vůči ní byla v anonymitě. Nejvýznamnější postavení měla a stále má Komunistická strana Čech a Moravy (dále jen „KSČM“), která je nástupnickou organizací KSČ a která si v parlamentu i dodnes drží svou relativně stabilní pozici.⁹⁵

---

⁹² ŠIMÍČEK, V. BOBEK, M. MOLEK, P. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, mezinárodní politologický ústav, 2009. s. 306-309, ISBN 978-80-210-4844-7

⁹³ ZIMEK, J. *Ústavnost a český ústavní vývoj*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. s. 159, ISBN 80-210-3058-5

⁹⁴ CHARVÁT, J. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. s. 142-154, ISBN 978-80-7367-098-6

⁹⁵ Tamtéž, s. 157

5. Současná situace v České republice

Postavení politických strana je dnes upraveno jak v ústavních tak v běžných zákonech, případně podzákoných předpisech. Jejich pozicí se však zabývají i mezinárodní normy.

Na úrovni ústavního práva je zásadní zejména čl. 5 Ústavy, kterým se zakotvuje pluralitní politický systém a svobodná soutěž politických stran. Na tento článek navazuje čl. 20. Listiny, který upravuje právo sdružování a tím jednu ze základních možností občanů podílet se na správě věcí veřejných. Dalším významným článkem je čl. 22 Listiny, který stanoví podmínku, že politická práva je nezbytné upravit na zákonné úrovni a zároveň pro tuto zákonnou úpravu vymezuje požadavky, a to tak, že zákonná úprava politických práv a svobod, jejich výklad a používání musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti.

Na úrovni zákonné tvoří normativní základ postavení politických stran zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, který tak konkretizuje rozdílnou úpravu od „běžného“ sdružování ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích. Zákon blíže popisuje podmínky výkonu práva sdružování se v politických stranách, vznik, zánik a pozastavení činnosti politických stran a hospodaření politických stran.

Z hlediska mezinárodního práva je třeba zmínit zejména Mezinárodní Pakt o občanských a politických právech a EÚLP.

5.1 Dělnická strana

Dělnická strana se na počátku 21. století stala nejvýznamnějším představitelem krajně pravicové scény v České republice, přestože nikdy ve volbách nedosáhla takových úspěchů, aby se vstoupila do parlamentu jako její předchůdkyně Republikánská strana, ze které vzešli její první členové.

Strana byla registrována ministerstvem vnitra 20. prosince 2002 pod názvem Nová síla, následně dochází ke změně názvu. Jedním ze zakládajících členů byl Tomáš Vandas, který se stal jejím předsedou a byl jím až do zániku strany v roce 2010.⁹⁶

---

⁹⁶ BASTL, M. a kol. *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. Grada Publishing, a.s., 2011. s. 156, ISBN 978-80-247-3797-3

Na počátku své existence Dělnická strana spolupracovala s Národní stranou a dalšími nacionalisticky orientovanými subjekty, výsledkem byl vznik koalice Národní pětka. Obě strany ještě před volbami 2006 z koalice odešly a Dělnická strana vytvořila koalici Právo a spravedlnost se stranou Národní sjednocení, koalice však ve volbách stejně jako Národní strana propadla a došlo k ukončení spolupráce.⁹⁷

V další etapě se strana otevírá neonacistické scéně a začíná spolupracovat s neregistrovanými organizacemi a hnutími jako Národní korporativismus a Národní odpor. Příklady spolupráce jsou např. demonstrace proti radarové základně spolu s Autonomními nacionalisty v roce 2007, podpora pokusu neonacistů uspořádat pochod pražským Židovským městem apod. A naopak neonacistické organizace se pravidelně účastnily prvomájových shromáždění Dělnické strany, jména osob z neonacistické scény se dokonce objevovaly na kandidátkách Dělnické strany. Tato fáze definitivně končí 17. února 2010, kdy je strana zrušena na základě rozhodnutí Nejvyššího správního soudu.⁹⁸

Od svého počátku se Dělnická strana prezentovala jako zastávce českých zaměstnanců, upozorňovala na vykořisťování zaměstnanců, nezaměstnanost, také se vyjadřovala, a to negativně, ke vstupu České republiky do Evropské unie. V posledních letech své existence se však její zájem přesunul k řešení etnických otázek a s tím souvisejících otázek kriminality, zvýšila svou veřejnou aktivitu a ochotu podpořit násilné projevy. Primární byla především romská problematika. Na začátku roku 2008 například strana založila tzv. Ochrané sbory Dělnické strany (OS DS), které měly oficiálně působit jako monitorovací skupiny v tzv. problémových oblastech ČR, což prakticky znamenalo místa s výrazným zastoupením romského etnika.⁹⁹

V rámci svého nového zaměření se nechala výrazně ovlivnit německou Národnědemokratickou stranou Německa, převzala tak její koncepci čtyř pilířů („boj o hlavy, „boj o parlament“, „boj o organizovanou vůli“, „boj o ulici“), z nichž nejdůležitější pro ni byl „boj o ulici“, který prostřednictvím demonstrací a meetingů sloužil jako hlavní nástroj k získání nových příznivců.¹⁰⁰

---

⁹⁷ CHARVÁT, J. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. s. 154-155, ISBN 978-80-7367-098-6

⁹⁸ BASTL, M. a kol. *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. Grada Publishing, a.s., 2011. s. 157, ISBN 978-80-247-3797-3

⁹⁹ Tamtéž, s. 157-160

¹⁰⁰ MAREŠ, M., VEJVODOVÁ, P. *Dělnická strana: profil české pravicově extremistické strany*. Rexter č. 2/2010, dostupné z: http://casopis.rexter.cz/rexter_02_2010.pdf

I přes postupný vývoj v ideologii však byla Dělnická strana v základních myšlenkách typickým ultrapravicovým subjektem a mezi její základní teze patřil silný nacionalismus (obrana národa), národní socialismus (stát fungující na základě sociální spravedlnosti a národnostního principu – nepřiznání některých práv všem nečeským etnikům), znovuoobnovení svrchovanosti České republiky (vystoupení z EU, NATO), rasismus a romská otázka (strana Romy označovala za parazity, zloděje a přistěhovalce), odpor vůči homosexualitě (podle strany se jedná o pohlavní deviaci), vnitřní bezpečnost státu (obnovení trestu smrti, trestní odpovědnost od 13 let).¹⁰¹

Vrcholným okamžikem strany byl 17. listopad 2008 a tzv. bitva o Janov, které předcházela monitorovací akce právě ze strany OS DS, na základě které strana svolala shromáždění, na kterém vyzývala na pochod na Janov. V Janově se fyzicky střetli příznivci Dělnické strany, podporovaní i dalšími neromskými obyvateli, s policií, která je udržovala v bezpečné vzdálenosti od Romů, kteří se chystali k protiakci. Události hrály pro propagandu Dělnické strany významnou roli a v reakci na toto i následné dění předseda strany vyjádřil snahu Dělnické strany vytvořit z ČR etnický a rasově čistou zemi.¹⁰² Po těchto událostech podává vláda návrh na rozpuštění strany k Nejvyššímu správnímu soudu, úspěšný byl však až její druhý pokus.

5.2 Dělnická strana I.

Dne 5.12. 2008 podala Vláda České republiky v souladu s § 15 odst. 1 ZPoIS návrh na zahájení řízení před Nejvyšším správním soudem. Vláda v návrhu upozorňuje na antidemokratické a antisemitské aktivity Dělnické strany, které podtrhuje především její spolupráce s neregistrovaným sdružením Národní odpor, který hraje dominantní roli na české neonacistické scéně, což Dělnickou stranu jasně staví do pozice ultranacionalistických skupin. Vláda čerpá své argumenty také ze samotných prohlášení strany, podle kterých Dělnická strana vyhláší nulovou toleranci k polistopadovému politickému systému, po jehož odstranění již delší dobu volá, což v praxi znamená rozpuštění stávajících parlamentních stran a prošetření všech jejich zločinů po roce 1989. Dále se vláda opírá o konkrétní aktivity Dělnické strany, kterými strana

---

¹⁰¹ MAREŠ, M., Vejvodová, P. *Dělnická strana: profil české pravicově extremistické strany*. Rexter č. 2/2010, dostupné z: http://casopis.rexter.cz/rexter_02_2010.pdf

¹⁰² BASTL, M. a kol. *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. Grada Publishing, a.s., 2011. s. 160-161, ISBN 978-80-247-3797-3

opakovaně porušuje zákon o shromažďování, především ohledně oznamovací povinnosti, kterou Dělnická strana odmítá plnit, ačkoli se podle vlády jedná o shromáždění, kde je tato povinnost jednoznačně dána. Navíc tzv. pochody Dělnické strany a Národního odporu jsou často spojeny s násilím a nemají pokojný průběh, naopak při nich dochází k narušování veřejného pořádku. S ohledem na dané skutečnosti vláda navrhuje rozpuštění Dělnické strany, neboť její činnost je v rozporu s § 4 písm. a) ZPolS.¹⁰³

Dělnická strana se k návrhu vyjádřila zamítavě s tím, že návrh neobsahuje tvrzení o porušování Ústavy a ve vztahu k porušování zákonů tvrdí pouze porušování zákona o shromažďování, přičemž je potřeba zmínit nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 26/94, ze kterého vyplývá požadavek opakovaného či permanentního porušování, a to více zákonů. Strana dále popírá svou spolupráci s nacistickými skupinami, taková tvrzení jsou dle strany pouhou provokací ze strany agentů tajných služeb a Policie, navíc strana nemůže nést odpovědnost za skutečnost, že se její příznivci či členové na takových akcích objeví. Pojem nulová tolerance je běžně užíván v rámci politické činnosti i jiných politických stran, u kterých nejsou pochybnosti o jejich demokratickém smýšlení. Závěrem Dělnická strana uvedla, že stojí na demokratickém základě, ale odmítá současnou vládu.¹⁰⁴

Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku konstatoval a potvrdil obecné myšlenky o postavení politických stran vyslovené již dříve Ústavním soudem ČR a ESLP, nepochybně je to dáno tím, že šlo o první případ rozpuštění politické strany u nás z jiného důvodu, než je nepředložení finanční zprávy Poslanecké sněmovně. Současně to ukazuje na význam judikatury ESLP v oblasti rozpouštění politických stran. Soud se tak poprvé setkal s judikaturou ESLP v této oblasti. Předseda Nejvyššího správního soudu k tomu dodal: „Udělalí jsme si jasno v problematice rozpouštění politických stran v Evropě. Analyzovali jsme judikaturu štrasburského soudu, provedli jsme několik srovnávacích analýz a všechno si to prozkoumali v evropském kontextu.“¹⁰⁵

---

¹⁰³Návrh Vlády České republiky na rozpuštění Dělnické strany ze dne 24. 11. 2008. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/dokumenty/navrhRizeni/Navrh_vlady_CR.pdf>

¹⁰⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 4.3. 2009, sp. zn. Pst 1/2008-66

¹⁰⁵ BAXA, J. *Zakázat neonacisty je lehčí než rozpustit komunisty*. Hospodářské noviny. Vydáno 15. Února 2010. Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-40626350-josef-baxa-zakazat-neonacisty-je-lehci-nez-rozpustit-komunisty>

Soud především zdůraznil důležitost politických stran v ústavněprávním systému, ve kterém zajišťují účast občanů na politickém životě společnosti. Předpokladem k tomu je však politický systém založený na svobodném a dobrovolném vzniku a volné soutěži politických stran. Jedinečnou roli jim zaručuje skutečnost, že jako jediné subjekty mohou v zastupitelské formě demokracie získat politickou moc, a proto je potřeba, aby měly zvýšenou ochranu a aby zde byla ztížená možnost jejich rozpuštění ve srovnání s jinými organizacemi a sdruženími. Zároveň se však nesmí vyloučit možnost demokratického politického systému zasáhnout a politickou stranu rozpustit, pokud směřuje v rozporu s pravidly demokracie k vyřazení ostatních soutěžících subjektů nebo dokonce k popření samotné soutěže. Pokud je to v demokratické společnosti nezbytné pro bezpečnost státu, ochranu veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, je přípustné omezit sdružovací právo. Nezbytnost podle čl. 11 EÚLP je dána za splnění dvou podmínek – zásah do odpovídajícího základního práva je nevyhnutelný pro ochranu demokratické společnosti a přiměřený sledovaným legitimním cílům.¹⁰⁶

Důvody, které musí být kumulativně splněny, aby byla dána nezbytnost rozpuštění politické strany, jsou: a) zjištěné protiprávní chování politické strany, b) chování je straně přičitatelné, c) chování představuje dostatečně bezprostřední hrozbu pro demokratický právní stát, d) zamýšlený zásah je přiměřený sledovanému cíli.¹⁰⁷

V konkrétním případě Nejvyšší správní soud návrh vlády jako nedůvodný zamítl. Mezi hlavními příčinami uvedl neunesení břemena tvrzení a důkazního břemene, tedy že vláda neprokázala svá tvrzení o spolupráci Dělnické strany s hnutím Národní odpor, o radikalizaci aktivit Dělnické strany směřujících k uchopení moci nedemokratickou cestou, ani o porušení shromažďovacího zákona. Z tohoto důvodu se soud v daném případě ani nedostal k hodnocení, zda jsou splněny podmínky pro rozpuštění politické strany, tak jak je v rámci své judikatury vytvořil ESLP.¹⁰⁸

---

¹⁰⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 4.3. 2009, sp. zn. Pst 1/2008-66

¹⁰⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 4.3. 2009, sp. zn. Pst 1/2008-66

¹⁰⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 4.3. 2009, sp. zn. Pst 1/2008-66

5.3 Dělnická strana II.

5.3.1 Návrh vlády

Následující odstavce jsou čerpány z Návrhu Vlády České republiky na rozpuštění Dělnické strany ze dne 16.9. 2009.

Dne 23.9. 2009 podala vláda k Nejvyššímu správnímu soudu v pořadí druhý návrh na rozpuštění Dělnické strany, tentokrát již značně rozsáhlejšího charakteru. Návrh je strukturován do několika částí a dle mého názoru je zpracován mnohem pečlivěji než návrh první. Avšak ani ten podle předsedy Nejvyššího správního soudu nebyl dokonalý: „Kabinet nás zahltil lavinou všech možných důkazů, materiálů a tvrzení. Jako by chtěl říci: vyberte si, co potřebujete.“¹⁰⁹

Předně vláda zdůrazňuje, že si je vědoma krátké doby uplynulé od podání původního návrhu, který byl Nejvyšším správním soudem zamítnut, zároveň však dodává, že při své nové argumentaci vycházela právě z připomínek soudu. Vláda nadto návrh nepojímá jako svůj separátní zájem, nýbrž mluví o své zákonné povinnosti bránit hodnoty chráněné ústavou a běžnými zákony země.

V první části návrhu se vláda zabývá veřejnými akcemi pořádanými Dělnickou stranou a jejím propojením s dalšími subjekty, jelikož právě v pořádání veřejných akcí vláda spatřuje porušení § 4 písm. d) ZPolS, podle kterého nemohou vznikat a vyvíjet činnost strany, jejichž program nebo činnost ohrožují mravnost, veřejný pořádek nebo práva a svobody občanů. Vláda do této části návrhu zahrnula i program strany a projevy jejích představitelů, které jsou podle jejího mínění postaveny na systematickém urážení a pomlouvání určitých skupin obyvatel a činí tak bezprostřední ohrožení demokracie. Samotné projevy členů a sympatizantů strany jsou protiústavní a zpochybňují práva jiných osob. Navíc se skutky strany neustále stupňují, od těchto agresivních verbálních útoků jejích představitelů až po účast v pouličních pochodech, které jsou záměrně pořádány v místech s převážně romským obyvatelstvem.

Dělnická strana se jednoznačně hlásí k myšlenkám nacionálního socialismu, přičemž se sice odkazuje na české osobnosti národně-sociální politiky jako je Milada Horáková nebo Václav Klobučák, ale dle vlády jde o pouhou zástěrku. Fakticky se jedná o hitlerovský národní socialismus, tedy totalitární ideologii neslučitelnou s demokracií a

---

¹⁰⁹ BAXA, J. *Zakázat neonacisty je lehčí než rozpustit komunisty*. Hospodářské noviny. Vydáno 15. Února 2010. Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-40626350-josef-baxa-zakazat-neonacisty-je-lehci-nez-rozpustit-komunisty>

lidskými právy a strana se tak dopouští zneužití práva podle čl. 17 EÚLP, na základě čehož se nemůže domáhat ochrany, kterou běžně EÚLP politickým stranám poskytuje podle čl. 11 EÚLP. Vláda dále upozorňuje na to, že tyto projevy nejsou ojedinělými, ale naopak se jedná o programově trvalé chování směřující k ohrožení demokracie.

O tom, že se Dělnická strana orientuje na neonacismus, dále svědčí její spolupráce s dalšími neonacistickými a ultranacionalistickými skupinami, které svou činností také ohrožují veřejný pořádek a práva a svobody občanů. Vláda následně vyjmenovává jednotlivé neonacistické organizace a popisuje jejich napojení na Dělnickou stranu, zejména při spolupráci na veřejných aktivitách. Mimo jiné se vláda zmiňuje o Ochranných sborech Dělnické strany (dále jen „OS-DS), které označila za vojenskou a paramilitaristickou organizaci, která je vysílána do problematických míst za účelem vyvolání rvaček a nepokojů. Vytvoření takovéto složky je porušením § 5 odst. 2 ZPolS, jelikož politickým stranám nepřísluší vytvářet ozbrojené jednotky.

V další části návrhu se vláda věnuje programu a stanovám Dělnické strany. Zde hovoří především o snižování úrovně lidských práv pro některé skupiny obyvatel (např. určování národnosti obyvatel, znovuzavedení domovského práva, postavení homosexuality mimo zákon).

Na závěr vláda zdůrazňuje potřebu sankcionovat antidemokratické směřování Dělnické strany včas. Nečekat na moment, kdy strana získá silný potenciál, jelikož ani malá strana nemůže bez potrestání hlásat antidemokratické myšlenky, neboť v případě, že by nebylo možné rozpustit politickou stranu v době, kdy nemá dostatečný vliv, ale muselo by se čekat na moment, kdy bude schopná splnit své cíle, by možnost rozpustit politickou stranu jako prevence před prosazováním nedemokratických myšlenek byla bezvýznamná. Bezprostřednost hrozby je totiž naplněna nikoli tehdy, kdy se strana dostane do parlamentu, ale když překoná hranici pro získání volebního příspěvku a stát začne přispívat na její činnost a její aktivity způsobí strach a důvodné obavy u skupin obyvatel.

Vláda se vyjádřila i k tomu, zda jsou splněny podmínky pro zrušení politické strany. První podmínkou je, zda byl zásah stanoven na základě zákona, což je bez pochyb zřejmé. Stejně tak je dodržena podmínka, zda byl zásahem sledován legitimní záměr, neboť Dělnická strana svou činností útočí na rovnost, čest a důstojnost. Odpovědí na otázku, zda je rozpuštění Dělnické strany v demokratické společnosti nezbytné, je ano, jelikož strana již přistoupila k prosazování svých názorů formou

zastašujících akcí, tudíž nepřikročení k zásahu by již pravděpodobně vedlo k reálnému ohrožení práv a svobod občanů či hodnot, na nichž je založen demokratický stát.

5.3.2 Vyjádření Dělnické strany

Následující odstavce jsou čerpány z Vyjádření Dělnické strany k návrhu vlády ze dne 11.11. 2009.

Dělnická strana ve své o poznání stručnější reakci navrhla, aby soud vládní návrh zamítl.

Strana odmítla tvrzení, že používáním pojmu národní socialismus se hlásí k odkazu hitlerovského nacionálního socialismu. Dále vyjádřila, že kritika přijatých zákonů a opatření vlády je demokratickým právem opozičních politických stran, které je v případě volebního vítězství mohou měnit nebo rušit a jediným limitem jim je omezení porušování lidských práv dané principy přirozeného práva, žádný orgán moci výkonné nebo soudní jim v tom nemůže zabránit.

Pro omezení politických stran je jediným kritériem posouzení, zda strana odmítá násilí při prosazování jejích cílů a programů a zda je zde závazek, že i v případě získání volebního vítězství se jednotlivé strany budou nadále držet zásady demokratického principu vládnutí a prosazování svých cílů, což Dělnická strana údajně splňuje.

Dále se strana ve své reakci velmi obecně a kriticky zmiňuje o polistopadovém vývoji. Kritizuje především podporu přílivu cizinců do České republiky nebo nesvobodu spojenou se vstupem do Evropské unie.

Následně odmítá jakékoli propojení s vyjmenovanými neonacistickými organizacemi, od kterých se nedistancuje stejně, jako se nedistancuje od KSČM nebo ODS a přesto s nimi také nemá nic společného a zásadně s nimi nesouhlasí.

Dělnická strana rozhodně není stranou, která by porušovala základní principy demokracie, právě naopak se snaží demokracii rozšířit a svobody občanů prohloubit. Ale vedle svobod je také nutné, aby občané zachovávali Ústavu a zákony, jelikož svoboda je ohraničena svobodou jiného a pokud je svoboda zneužívána k potlačování druhých, např. svoboda menšiny svobodou na úkor většiny, pak nejde o svobodu, ale o zvlášť jedněch proti druhým a je potřeba v tomto směru prosadit zásadní změnu.

Vytýkané Ochranné sbory označila za své aktivní členy a sympatizanty, kteří poskytují ochranu představitelům a shromážděním strany zejména před organizovanými útoky různých bojůvek, napojených, inspirovaných a často přímo řízených vládními

orgány, zejména pak některých politických stran. Jako zásadní skutečnost je ve vyjádření uvedeno, že členové Ochranných sborů jsou neozbrojeni.

Vládou tvrzenou spoluprací se jmenovanými neonacistickými organizacemi strana popírá a konstatuje, že s těmito uskupení nemá žádné smlouvy o spolupráci nebo dokonce popírá existenci takovýchto subjektů.

Na závěr strana prohlašuje, že je celý návrh vykonstruovaný s podporou policie a tajných služeb, které bez souhlasu soudu shromažďují o jednotlivých občanech důvěrné informace, a co je horší, dochází při tom k překrucování projevů tak, aby to odpovídalo návrhu na rozpuštění strany.

V samotném průběhu řízení se ještě Dělnická strana nesouhlasně vyslovila ke stanovisku vlády, že její veřejné akce jsou neukázněné a příčí se zásadám pokojného soužití ve společnosti, jelikož strana pravidelně svá shromáždění svolává do lokalit, kde je převážně romské obyvatelstvo. Dělnická strana tvrdí, že není dáno, aby by se akce politických stran konaly na předem určených místech, a naopak se ohradila vůči monitoringu svých akcí ze strany Policie ČR. Dělnická strana považuje skutečnost, že během necelého roku je proti ní vedeno již druhé řízení, za snahu vlády o likvidaci nepohodlné opoziční strany, která se nebojí pojmenovat problémy dnešní doby. Řízení je pouze o rozdílném pohledu na fungování společnosti, jde o střet národně-sociálního konceptu s nadnárodně liberálním.¹¹⁰

5.3.3 Rozsudek

Následující odstavce jsou čerpány z Rozsudku Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 17.2. 2010, sp. zn. Pst 1/2009-348.

Na počátku se musel soud vyrovnat s tvrzením Dělnické strany, že jeho pravomoc rozhodovat o rozpuštění politické strany je dána pouze v případech, kdy politická strana nepředloží Poslanecké sněmovně včas výroční finanční zprávu. Soud však konstatoval, že jde o nedůslednost zákonodárce, který při novelizaci ZPoIS pozapomněl v odkazujících ustanoveních změnit označení. Navíc je pravomoc jasně dána podle soudního řádu správního a možnost soudu rozhodovat o rozpuštění politických stran předpokládá již samotná Ústava.

Před samotným hodnocením a rozhodováním ve věci se soud musel vypořádat s námitkou Dělnické strany týkající se překážky věci rozhodnuté, jelikož podle jejího

---

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 17.2. 2010, sp. zn. Pst 1/2009-348

tvrzení už soud v její věci rozhodl. Soud se však už ve svém prvním rozsudku vyjádřil, že zamítavé rozhodnutí o návrhu na rozpuštění politické strany nevyklučuje podání jiného návrhu na její rozpuštění v budoucnu, neboť její činnost je nutno posuzovat jako neustále se vyvíjející a soud vždy rozhoduje podle stavu, který tu je v době jeho rozhodnutí. Politická strana, která zpočátku působí jako strana zcela demokratická, se do budoucna může vyprofilovat jako strana demokracii ohrožující a nemožnost podat opětovně návrh na její rozpuštění by byla v rozporu s tzv. bránicí se demokracií. Překážkou věci rozhodnuté by však bylo, pokud by vláda soudu předkládala identické argumenty jako v minulosti.

Soud se v úvodu zmiňuje o rozsudku ESLP ve věci *Herri Batasuna a Batasuna*, který byl vynesena krátce po jeho prvním rozhodnutí ve věci *Dělnické strany* a který se tak stává určitým výkladovým vodítkem při rozhodování.

Poté se soud vyslovil k programové orientaci strany. Negativně hodnotil její požadavek na určování národnosti, jelikož s konkrétní a to českou národností spojuje určitá práva a nejedná se tedy pouze o získávání statistických údajů. Rovněž soud nesohlasil se zavedením domovského práva nebo s programovými postoji k homosexualitě a registrovanému partnerství.

Obecně soud posuzoval program strany jako xenofobní, což se projevuje obzvláště ve vztahu k cizincům; dále jako rasistický a populistický, což však samo o sobě nestačí pro rozpuštění politické strany.

Dále se soud zaměřil na faktickou činnost *Dělnické strany* a jejich představitelů. Jednoznačně konstatoval, že projevy předsedy a dalších představitelů strany mohou být straně přiřítelné i tehdy, pokud se jedná o jejich osobní myšlenky. Mnohem méně přiřítelné jsou projevy, které nejsou předneseny přímo představiteli, ale pro které strana vytvořila prostor v rámci veřejných shromáždění nebo ve stranickém tisku. Pokud je ovšem prostor poskytován opakovaně, pak už lze hovořit o přiřítelnosti. Následně soud posuzoval projevy několika předních představitelů *Dělnické strany*, které jsou podle něj jednoznačně straně přiřítelné a vedou k vyvolávání rasové a sociální nesnášenlivosti. Program strany ve spojení s těmito projevy bezpochyby směřuje k omezování základních práv a svobod, cílem strany je odstranění některých základních náležitostí demokratického právního státu.

V další části se soud zabývá ideologií nacionálního socialismu, jehož uznávání strana nevidí jako automatický odkaz na hitlerovský nacionální socialismus. Soud k tomu dodává, že sice není zakázané mít ve svém programu pojem nacionální

socialismus, ale zásadní otázkou je, jakým významem tato slova politický subjekt naplní. Není možné vzít v úvahu pouhý jazykový výklad uvedených slov, neboť si lze představit dva subjekty používající pojem nacionální socialismus, z nichž činnost jednoho z nich bude legální, zatímco u druhého subjektu bude návaznost na hitlerovský nacionální socialismus a jeho aktivity nezákonné.

Soud učinil dílčí závěr, že Dělnická strana ve svém programu a projevech navazuje na ideologii německého nacionálního socialismu. Tento závěr je zřejmý především z hlavních programových bodů strany, kterými jsou šíření nenávisti k určitým etnickým skupinám, usilování o vymezení etnických skupin, nahrazení liberální výchovy výchovou k autoritě a sebeovládání

Soud se pozastavil také nad spoluprací Dělnické strany s neonacistickými organizacemi. Vzhledem k tomu, že žádná z nich nemá právní existenci a všechny jsou tak organizovány velmi volně bez jakékoli pevné formální struktury a hierarchického rozhodování orgánů, není možné prokazovat spolupráci s nimi formalizovanými institucemi typu smluv o spolupráci. Důležitá je faktická spolupráce mezi uskupeními, kterou soud považuje za prokázanou na základě neformální komunikace prostřednictvím elektronických sítí a na základě pořádání meetingů nebo účasti Dělnické strany na akcích organizovaných jmenovanými neonacistickými hnutími. Tyto akce jsou navíc často provázeny projevy rasismu a antisemitismu, dochází při nich k páchání trestných činů a k narušování veřejného pořádku.

K OS-DS soud krátce podotkl, že jejich činnost v minulosti směřovala k vyvolávání konfliktů a rasové nesnášenlivosti vůči romskému etniku, ale neprokázalo se, že by v poslední době došlo k omezení jejich činnosti pouze na pořadatelskou službu akcí Dělnické strany. Podařilo se ale jednoznačně prokázat, že jde o osoby, které jsou spjaty s krajně pravicovou scénou.

V závěru rozsudku soud nejprve konstatoval protiprávnost činnosti strany, neboť její program, projevy jejích představitelů, návaznost na totalitní ideologii a provázanost s neonacistickými hnutími jsou v rozporu s § 4 písm. a), c) a d) ZPoIS.

Po shledání protiprávnosti činnosti dělnické strany se soud zaměřil na přičitatelnost jednání straně, o které podle soudu není pochyb, neboť veškeré projevy jejích představitelů, kterými se soud zabýval, zazněly na shromáždění strany nebo subjektů, se kterými spolupracovala a představitelé na nich vystupovali ve svých stranických pozicích, případně uveřejňovali své články ve stranickém tisku; navíc všechny tyto projevy odpovídaly ideovému směřování strany. Soud zdůraznil, že

politické strany jsou obecně vnímány právě prostřednictvím projevů svých představitelů.

Třetím kritériem pro rozpuštění politické strany je bezprostřední riziko ohrožení demokracie, které soud opět považuje za prokázané, jelikož za bezprostřední hrozbu je potřeba považovat i stav, kdy je strana schopna i třeba pouze na lokální úrovni destabilizovat stávající právní systém a stav, kdy tak může činit opakovaně, což Dělnická strana bezpochyby splňuje, jako příklad zde soud uvádí „bitvu o Janov“. Bezprostřední riziko představuje strana také proto, že je monopolní, vysoce organizovanou politickou platformou pro všechny významné pravicově extrémistické subjekty v České republice, čímž vytváří prostředek pro realizaci jejich politických cílů.

V poslední řadě soud zkoumal, zda existuje proporcionalita mezi omezením práva sdružovat se v politických stranách a zájmem společnosti na ochraně jiných hodnot. I v tomto případě soud konstatoval, že je podmínka splněna, protože Dělnická strana je založena na dlouhodobé a nepřerušované ideologii nenávisti a násilí a je natolik pevně personálně i hodnotově spojena s krajně pravicovými hnutími v České republice, že její změna je prakticky nemožná, a proto nepostačuje pouhé pozastavení její činnosti.

Nejvyšší správní soud na základě svých závěrů tedy rozhodl o rozpuštění Dělnické strany.

Já se s rozhodnutím Nejvyššího správního soudu ztotožňuji, neboť si myslím, že v souladu s judikaturou ESLP byly prokázány všechny skutečnosti nezbytné k tomu, aby bylo rozpuštění politické strany v demokratické společnosti ospravedlnitelné.

5.4 Usnesení Ústavního soudu

Ihned po vydání rozsudku Nejvyššího správního soudu vydal předseda Dělnické strany Tomáš Vandas své stanovisko: „Dělnická strana (DS) považuje dnešní rozhodnutí Nejvyššího správního soudu (NSS) za politický akt, jehož cílem je vyřadit opoziční politickou stranu z účasti v jarních parlamentních volbách. DS využije možnosti podat stížnost k Ústavnímu soudu.“¹¹¹

Dne 15.3. 2010 podala Dělnická strana návrh na zrušení rozsudku Nejvyššího správního soudu podle čl. 87 odst. 1 písm. j) Ústavy a § 73 odst. 1 zákona o ústavním

---

¹¹¹ <http://www.tomasvandas.cz/stanovisko-k-verdikt-nejvyssiho-spravniho-soudu>

soudu (dále jen „ZÚS“), podle kterého je politická strana oprávněna podat návrh Ústavnímu soudu, jestliže tvrdí, že rozhodnutí o jejím rozpuštění není ve shodě s ústavními nebo jinými zákony.

Politická strana v těchto případech může podat i tzv. obecnou ústavní stížnost podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, neboť Ústavní soud judikoval, že okruh osob oprávněných k podání obecné ústavní stížnosti je pouze doplněn § 73 ZÚS, který upravuje speciální případ rozpuštění politické strany. Tím není omezeno právo politické strany kromě návrhů podle § 73 ZÚS podat ústavní stížnost i podle § 72 ZÚS. Vyplyvá z toho privilegované postavení politických stran oproti jiným právnickým osobám soukromého práva, jelikož se u Ústavního soudu mohou domáhat ochrany nejen ústavních práv, ale i práv zaručených běžným zákonem.¹¹²

Následující odstavce jsou čerpány z Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27.5. 2010, sp. zn. Pl.ÚS 13/10.

Navrhovatelka v ústavní stížnosti uvedla, že rozsudek byl vydán v řízení, které trpělo vážnými procesními vadami. Opět namítla, že soud neměl pravomoc ve věci rozhodovat, neboť důvodem rozpuštění nebylo nepředložení finanční zprávy Poslanecké sněmovně. Znovu se také vrátila k tvrzení, že nebyla respektována překážka věci rozhodnuté a že její jednání mělo být zkoumáno jen za období po prvním rozsudku Nejvyššího správního soudu.

Dále konstatovala, že provádění důkazů bylo nezákonné a závěry soudu neměly oporu v provedeném dokazování, jelikož soud se opíral jen o vlastní vyhodnocení chování fyzických osob z hlediska trestněprávního, občanskoprávního a správního, čímž porušil právo strany na spravedlivý proces. Soud svým rozsudkem navíc nerespektoval ústavní právo navrhovatelky na svobodné vyjadřování názorů a idejí. Adekvátním řešením by bylo jen pozastavení činnosti strany

Ústavní soud považuje návrh za zjevně neopodstatněný. Předně potvrdil pravomoc Nejvyššího správního soudu. Dále rovněž zavrhl námitku překážky věci rozhodnuté. U hodnocení důkazů zdůraznil zásadu volného hodnocení důkazů, na základě které rozhodnutí o rozsahu dokazování spadá výlučně do kompetence obecného soudu. Ústavní soud se může hodnocením důkazů obecným soudem zabývat pouze tehdy, pokud by soud v dané věci postupoval zcela libovolně, avšak takové nedostatky Ústavní soud v této věci neshledal. Chování fyzických osob, představitelů

---

¹¹² ŠIMÍČEK, V. *Ústavní stížnost*. 3. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde, 2005. s. 85-86, ISBN 80-7201-569-9

navrhovatelky, nebylo pro závěry soudu podstatné. Na závěr Ústavní soud dokonce pokáral navrhovatelku za povrchnost při čtení napadeného rozsudku a naopak určil, že obsáhlost rozsudku je dána právě rozsáhlostí a důkladností provedeného dokazování.

5.5 Vývoj po rozpuštění Dělnické strany

Ještě před samotným rozhodnutím Nejvyššího správního soudu prohlásil předseda Dělnické strany Tomáš Vandas, že v případě, kdy soud vyhoví vládnímu návrhu, se strana změní v nové uskupení. Podle očekávání se tak také událo a strana dnes vystupuje pod novým názvem Dělnická strana sociální spravedlnosti. Tato strana však není na politické scéně žádným nováčkem, existuje už řadu let a v jejím čele stála do rozpuštění Dělnické strany Vandasova matka. K možnosti jejího případného rozpuštění se vyjádřil právník Jan Kysela: „Kdyby strana vznikla až teď, jako strana nástupnická, mohlo by se v rámci registračního řízení zkoumat, jestli se nejedná o nějaký posun programu a členů. Ve chvíli, kdy je strana registrovaná, už je rozpuštění složitější.“¹¹³ Až čas může ukázat, zda se bude někdy Dělnická strana sociální spravedlnosti zodpovídat před soudem jako její předchůdkyně.

Avšak Tomáš Vandas nevzdává ani svůj boj o zachování Dělnické strany a poté, co rozsudek Nejvyššího správního soudu potvrdil i Ústavní soud, prohlásil, že je odhodlán hnát spor až před ESLP. Následně byla podle jeho slov v říjnu 2010 podána k ESLP stížnost, která byla oficiálně přijata k projednání dne 31.1. 2012. Nyní běží do 28.5. 2012 lhůta pro vyjádření vlády.¹¹⁴

5.6 Diskuze o rozpuštění Komunistické strany Čech a Moravy

Diskuze na téma, zda rozpustit Komunistickou stranu Čech a Moravy (dále jen „KSČM“) či ne, se v naší zemi vede již od samotného zániku komunistického režimu, kdy se tato strana stala nástupkyní KSČ. Po rozpuštění Dělnické strany se téma rozpuštění KSČM dostalo opět do popředí.

---

¹¹³ KRATOCHVÍL, L. *Extremisté z Dělnické strany půjdou do voleb pod hlavičkou se dvěma S navíc*. MF Dnes. Vydáno 20.2. 2010. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/extremiste-z-delnicke-strany-pujdou-do-voleb-pod-hlavickou-se-dvema-s-navic-16m-/domaci.aspx?c=A100220_101840_domaci_klu

¹¹⁴ <http://www.dsss.cz/vlada-bude-muset-ve-strasburku-vysvetlovat-rozpusteni-delnicke-strany>

Pokusy o rozpuštění se od počátku demokracie realizovaly v podobě trestních oznámení občanů či občanských iniciativ přes městské a obecní vyhlášky po petice a výzvy vládě či parlamentu. V parlamentu poprvé vznesl návrh na rozpuštění poslanec Čestmír Hofhanzl v roce 1993, návrh však neuspěl.¹¹⁵

Mezi hlavní bojovníky proti KSČM patří senátor Jaromír Štětina a dnes již bývalý senátor Martin Mejstřík. S jejich úsilím byla vytvořena Dočasná komise Senátu pro posouzení ústavnosti KSČM. Vrcholem její činnosti byla závěrečná zpráva z roku 2008. Ta byla následně schválena Senátem, který závěry komise považoval za znepokojující a závažné. Zpráva je nejpropracovanějším dokumentem v této oblasti a přináší několik desítek důkazů a indicií o tom, že KSČM je hrozbou pro demokratické zřízení. Vytýkáno je straně především hlásání komunistické ideologie, výroky představitelů KSČM podporující násilné metody pro dosahování politických cílů, uznání minulého komunistického režimu, spolupráce se zakázanými organizacemi a její nástupnictví po KSČ, která byla prohlášena za zločineckou organizaci.¹¹⁶

Ačkoli je zpráva vypracována, jediná autorita, která může rozhodnout o případném rozpuštění politické strany, je Nejvyšší správní soud, a to na základě návrhu podaného vládou (případně prezidentem). Vláda navíc jedná na základě podnětu ze strany ministerstva vnitra, které se však prozatím k takovému kroku nemá a tvrdí, že k vypracování návrhu na zrušení KSČM pro tuto chvíli nemá dostatek závažných podkladů.

Názory právníků na otázku, zda má být KSČM rozpuštěna, jsou různé. Podle bývalého ústavního soudce Vojtěcha Cepla je v rozporu s Ústavou už jen samotné užití pojmu komunismus, který je ideologií mající tři znaky: zaprvé přesvědčení, že společnost je rozdělena na třídy a že existuje třídní boj; druhým znakem je násilí jako legitimní prostředek politického boje; zatřetí je to snaha odstranit soukromé vlastnictví.¹¹⁷

Předseda Nejvyššího správního soudu naopak říká: „U Dělnické strany a projevů neonacismu bylo rozhodnutí jednodušší, protože od nacismu máme dějinný odstup, historickou přestávku. Kdežto komunismus je s námi svým způsobem pořád.

---

¹¹⁵ LAUDER, S. *Šance na zákaz komunistů*. Respekt. Vydáno 15.11. 2008. Dostupné z: <http://respekt.ihned.cz/c1-36378390-sance-na-zakaz-komunistu>

¹¹⁶ ŠNÍDL, V. *Problematika súlady politiky KSČM s právnym poriadkom ČR, analýza záverečnej správy Dočasné komise senátu pro posouzení ústavnosti KSČM*. Rexter. č. 2/2009. Dostupné z: http://casopis.rexter.cz/rexter_02_2009.pdf

¹¹⁷ LAUDER, S. *Šance na zákaz komunistů*. Respekt. Vydáno 15.11. 2008. Dostupné z: <http://respekt.ihned.cz/c1-36378390-sance-na-zakaz-komunistu>

Rozhlédneme se a vidíme ho všude kolem sebe. Vidíme ho na lidech, na věcech, na budovách. Pořád je tady. Rozhodování je tak mnohem složitější.¹¹⁸

Zaujal mě také názor žurnalisty Petra Honzejka, který ve svém článku jako důvod, který vylučuje rozpuštění KSČM, uvádí propletení komunistů s dalšími politickými subjekty. Komunisté např. pomohli prezidentu Václavu Klausovi k jeho zvolení. Rozpuštění KSČM není v zájmu dokonce ani samotné ODS, jelikož by to znamenalo přeorientování voličů KSČM k ČSSD.¹¹⁹ Tyto skutečnosti nepochybně svou roli hrají.

Pokud by se případ KSČM v budoucnu k Nejvyššímu správnímu soudu dostal, podle mého názoru by KSČM uspěla a rozpuštěna by nebyla, neboť se domnívám, že soud by vycházel z judikatury ESLP, který dnes komunistickou ideologii nechápe jako závažné ohrožení demokracie. Navíc ve srovnání s Dělnickou stranou KSČM není zdaleka tak aktivní, pokud jde o protidemokratické projevy.

Rozpuštění KSČM by bylo opatřením nepřiměřeným a neslučitelným s EÚLP, jelikož KSČM je již přes dvacet let součástí demokratického systému, který prozatím neutrpěl její existencí žádnou újmu. Podpora voličů se pohybuje stabilně kolem 15%, strana proto nemá reálnou možnost chopit se sama moci, mohla by se maximálně stát součástí koalice, kde by byla usměrňována svými koaličními partnery. Navíc záruku ochrany demokracie by i nadále představoval Ústavní soud. Neoddiskutovatelným faktem je, že komunistické strany existují i v řadě jiných zemí Evropy, aniž by jejich přítomnost měla negativní důsledky pro demokracii.¹²⁰

Pokud by naopak k rozpuštění došlo, nejspíš by to s sebou žádné zásadní změny podobně jako v případě Dělnické strany nepřineslo. Stejně myšlenky by se hlásali pouze v rámci jiné politické strany.

---

¹¹⁸ BAXA, J. *Zakázat neonacisty je lehčí než rozpustit komunisty*. Hospodářské noviny. Vydáno 15. února 2010. Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-40626350-josef-baxa-zakazat-neonacisty-je-lehci-nez-rozpustit-komunisty>

¹¹⁹ HONZEJK, P. *„Too big to fail“ s rudou hvězdou*. Vydáno 15. února 2010. Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-40626390-petr-honzejk-too-big-to-fail-s-rudou-hvezdou>

¹²⁰ BARINKA, R. *Militantní demokracie a evropské právo lidských práv: k otázce zákazu komunistických stran*. Časopis pro právní vědu a praxi. č. 2/2007. ISSN 1210-9126

6. Srovnání s vybranými politickými stranami

Jelikož právní řád České republiky ani rozhodovací praxe českých soudů nepůsobí izolovaně, chci se na závěr zabývat případy rozpouštění stran ve vybraných evropských státech, které jistě v mnohém vedle judikatury ESLP sloužily také jako inspirace pro české právní prostředí.

6.1 Vlámský blok v Belgii

V Belgii neexistuje obecná úprava o postavení a fungování politických stran, jejich postavení tak spadá pod úpravu běžných sdružení. Jediná úprava týkající se politických stran je úprava zaměřující se na základní pravidla pro jejich financování. V rámci těchto pravidel je zahrnut také jeden z důvodů vedoucích ke zrušení politické strany. Jiné excesy politických stran než ty, které se týkají jejich hospodaření, postihuje od roku 1981 zákon o potlačování některých útoků spojených s rasovou nesnášenlivostí a xenofobií.¹²¹

Specifikem na věci Vlámského bloku je, že zde nedošlo k rozpuštění strany z rozhodnutí soudu ale z rozhodnutí samotné strany, ke kterému však dochází na základě prohlášení soudu, ve kterém označil stranu za nebezpečnou a rasistickou. Okamžitě po rozpuštění dochází ke vzniku nové strany Vlámský zájem, která je nástupkyní Vlámského bloku, jelikož její členskou základnu tvoří původní členové Vlámského bloku. Nová strana však zmírnila některé své programové body (např. imigrační politika). Původní program, ze kterého belgické soudy vycházely, v sobě zahrnoval tři zásadní body: vyhoštění ilegálních přistěhovalců; omezení počtu politických uprchlíků; tvorba pravidel pro navrácení velkých skupin ilegálních pracovníků do jejich zemí původu.¹²²

Strana Vlámský blok byla zřejmě nejúspěšnější evropskou ultrapravicovou stranou. Vznikla v roce 1978 a od počátku své existence zastávala populistický program zaměřený zejména na vznik samostatného Vlámského státu. Její význam prudce rostl,

---

¹²¹ EIDOVÁ, L., ROZTOČIL, A., VÍTKOVÁ, J. *Komparace právní úpravy postihování nedemokratických politických stran ve vybraných zemích*, Jurisprudence č. 7/2009, s. 43-59

¹²² ERK, J. *From Vlaams Blok to Vlaams Belang: The Belgian Far-Right Renames Itself*. West European Politics. Vol. 28, No. 3, 493 – 502, May 2005. Dostupné z: <http://media.leidenuniv.nl/legacy/Jan%20Erk%20%20From%20Vlaams%20Blok%20to%20Vlaams%20belang.pdf>

přelomem pro ni byl rok 1991, kdy ve federálních volbách získala dvanáct poslanců a šest senátorů. Následně se všechny demokratické strany proti Vlámskému bloku bránily vytvořením tzv. cordon sanitaire, tedy tvorbou koalic tak, aby zabránily Vlámskému bloku v získání moci. Tato taktika však měla opačný efekt a Vlámský blok jako vyvrhel byl naopak voliči chápán jako strana, která jediná brání lidi před politiky. Nicméně byla tato politika vedena až do zániku Vlámského bloku.¹²³ Popularitu Vlámského bloku převzal i jeho nástupce Vlámský zájem.

Přeměnou Vlámského bloku ve Vlámský zájem se nechala inspirovat i Dělnická strana, která se poté, co byla rozpuštěna, přeměnila na Dělnickou stranu sociální spravedlnosti.¹²⁴

6.2 Německo

Na rozdíl od Belgie a dalších zemí Německo řeší úpravu zákazu politických stran již na úrovni ústavní. Za protiústavní politické strany jsou považovány strany, které podle svých cílů nebo chování svých příslušníků usilují o narušení svobodného demokratického řádu. O jejich protiústavnosti rozhoduje Spolkový ústavní soud.¹²⁵ Nejpravděpodobnějším důvodem úpravy na ústavní úrovni je zkušenost Německa s nacistickou ideologií.

Dosud ústavní soud rozhodoval ve čtyřech případech, z toho ve dvou návrhu vyhověl. Já se zde zmíním o případu Národně demokratické strany, kdy bylo řízení zastaveno a o věci Komunistické strany Německa, kdy bylo návrhu vyhověno.

6.2.1 Komunistická strana Německa

Komunistická strana Německa (dále jen „KPD“) vznikla na přelomu let 1918 a 1919, po uchopení moci nacisty se její představitelé uchýlili do ilegality. Po porážce nacismu v Evropě obnovila svou činnost a získala zastoupení ve všech zemských vládách a sněmech. Avšak po vypuknutí studené války se dostala do politické izolace a ztratila své zastoupení ve většině zemských sněmů. Německá vláda v roce 1951 podala

---

¹²³ HABÁŇ, M. *Vlámský blok – populistická, či extrémní pravice?* Listy.cz. Dostupné z: <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=045&clanek=050411>

¹²⁴ Zbela: *Recept na DS 2 napsali Vlámové.* Vydáno 18.2. 2010. Dostupné z: http://www.delnickelisty.cz/zbela_-recept-na-ds-2-napsali-vlamove

¹²⁵ EIDOVÁ, L., ROZTOČIL, A., VÍTKOVÁ, J., tamtéž

návrh na vyslovení protiústavnosti KPD a ústavní soud ji ve svém rozhodnutí deklaroval.¹²⁶

Kromě toho, že došlo ke zrušení KPD, poprvé zde byl použit pojem bojovná demokracie a ústavní soud v tomto rozsudku zavedl i několik principů. Mimo jiné konstatoval, že protiústavní je nejen politická strana, která usiluje o provedení svých cílů, ale i taková, která je chce provést, až k tomu bude vhodná příležitost. Dalším pravidlem je, že politická strana není protiústavní, pokud neuznává nejvyšší principy demokratického zřízení, je třeba, aby k tomu zastávala ještě agresivní, bojovný postoj proti stávajícímu zřízení.¹²⁷

6.2.2 Národně demokratická strana

Tato extrémistická strana byla založena již v roce 1964. Její představitelé jsou toho názoru, že jen etnicky homogenní národy mohou správně zastávat zájmy individuů. K nacistické ideologii se stoupenci Národně demokratické strany (dále jen „NPD“) blíží také rasismem a nenávisť k cizincům. Zároveň strana bagatelizuje zločiny nacistů tím, že popírá holocaust. Parlamentní systém Německa považuje za nelegitimní a zkorumpovaný. Strana propaguje program postavený na třech pilířích: boj o ulici, boj o hlavy, boj o parlament.¹²⁸ Program je totožný s programem Dělnické strany, která tyto principy od NPD převzala.

První návrh na vyslovení její protiústavnosti byl podán současně Spolkovou vládou, Spolkovým sněhem i Spolkovou radou (všechny tyto subjekty mohou v souladu s německým zákonem o Spolkovém ústavním soudu podat návrh na zrušení politické strany). NPD byla v návrhu označena za stranu nacionálně socialistickou, antisemitskou, rasistickou a antidemokratickou. Než však mohlo dojít k samotnému projednání, NPD namítla, že v jejím vedení jsou agenti kontrarozvědky, kteří nepřipustným způsobem ovlivňovali jednání strany a takové skutečnosti představují neodstranitelnou překážku řízení, které by proto mělo být zastaveno. Ústavní soud jejímu návrhu vyhověl a řízení zastavil.¹²⁹

---

¹²⁶ EIDOVÁ, L., ROZTOČIL, A., VÍTKOVÁ, J., tamtéž

¹²⁷ ČERNÝ, P. *Právní ochrana před extremismem*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2008. s. 223-224, ISBN 978-80-7400-053-9

¹²⁸ DANICS, Š. *Extremismus: hrozba demokracie*. 1. vyd. Praha: Police History, 2002. s. 16, ISBN 80-86477-07-X

¹²⁹ EIDOVÁ, L., ROZTOČIL, A., VÍTKOVÁ, J. *Komparace právní úpravy postihování nedemokratických politických stran ve vybraných zemích*, Jurisprudence č. 7/2009, s. 43-59

Zajímavostí případu je, že v návrhu na zrušení NPD byl zároveň požadován zákaz vytvářet jakékoli nástupnické organizace a majetek strany měl propadnout státu a být využit na obecně prospěšné účely.¹³⁰

Rozhodnutí Spolkového ústavního soudu bylo kritizováno, jelikož takto závažná věc měla být rozhodnuta meritorně. Není proto překvapivé, že se objevují nové snahy o rozpuštění NPD, která má dnes na rozdíl od roku 2001 zastoupení ve dvou zemských parlamentech.

6.3 Slovenská pospolitost' – Národná strana na Slovensku

Strana Slovenská pospolitost' – Národná strana (dále jen „SP-NS“) byla jen krátce působící ultranacionalistickou stranou na Slovensku. Registrována byla v roce 2005 a již na počátku roku 2006 byla rozhodnutím Nejvyššího soudu SR rozpuštěna. Jednalo se o historicky první případ rozpuštění politické strany na Slovensku, z tohoto důvodu byl rozsudek pro Slovensko významný jako pro Českou republiku rozsudek Nejvyššího správního soudu ve věci Dělnické strany.

V současné době působí jako nástupnická organizace SP-NS občanské sdružení Slovenská pospolitost' působící od roku 1995. Na svých internetových stránkách mimo jiné požaduje bezpečné Slovensko, stát založený na jednom národě a tzv. biele Slovensko.¹³¹

Důvodem rozpuštění SP-NS byl především její program, ve kterém byla účast na volbách podmíněna dobrovolnou registrací v jednom z deseti stavů. Občané by měli možnost registrovat se do jednoho z deseti stavů podle svého oboru, přičemž poslední desátý stav byl určen pro národnostní menšiny. Podle počtu členů by poté měly stavy poměrné zastoupení v parlamentu. Kdo by se odmítl registrovat, neměl by přístup k volbám. Nejvyšší soud SR to považoval za porušení principu svobodné, všeobecné a přímé možnosti volit a být volen.¹³²

---

¹³⁰ ČERNÝ, P. *Právní ochrana před extremismem*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2008. s. 224-226, ISBN 978-80-7400-053-9

¹³¹ Informácie pre záujemcov o členstvo a sympatizantov. Dostupné z: <http://www.pospolitost.org/SP/onas.html>

¹³² ČERNÝ, P. *Zákaz (antidemokratické) politické strany*. Právní rozhledy č. 12/2007, s. 433 – 444, ISSN 1210-6410

Závěr

Diplomová práce se zabývá problematikou rušení politických stran. Předem je třeba zdůraznit, že politické strany měly a mají v demokratických státech nezastupitelnou roli. Jsou jedinými subjekty, které se mohou účastnit soutěže o politickou moc. Z toho důvodu je nezbytné poskytnout jim odpovídající právní ochranu, zároveň však je nutné právně zakotvit možnosti jejich postihu pro případ, že by ohrožovaly demokratické zřízení.

Definice politických stran existuje nepřehledné množství, což je mimo jiné dáno tím, že se jedná o pojem nejen právní, ale i politologický, navíc role a význam politických stran se ve společnosti mění a vyvíjí, proto přesná definice není možná. V praxi však rozpoznat subjekt, který je politickou stranou, nedělá potíže, jelikož politická strana může vzniknout pouze na základě registrace ministerstvem vnitra.

Podobně jako pojem politická strana i výrazy extremismus a radikalismus jsou nejednoznačné a co autor, to jiný názor, jiné vymezení. Jejich zákonná definice také neexistuje a soudům se tak ponechává prostor pro hledání významu a pro konstatování, co je extremistické a které chování je ještě v mezích demokratických hodnot.

Judikatura týkající se rozpouštění politických stran je v České republice poměrně chudá. Jediným případem, kdy se Nejvyšší správní soud musel zabývat zrušením politické strany, byla kauza Dělnické strany, která byla na druhý pokus shledána subjektem ohrožujícím demokracii. Nejvyšší správní soud se zde nechal inspirovat judikaturou ESLP a postupoval přesně podle principů vytvořených ve Štrasburku.

Rozpuštění Dělnické strany znovu rozpoutalo vášnivé diskuze na téma rozpouštění KSČM. Senát dokonce vytvořil dočasnou komisi, která měla za úkol vypracovat zprávu o protiústavnosti KSČM. Avšak vzhledem k judikatuře ESLP je velmi nepravděpodobné, že by k jejímu rozpouštění došlo, za předpokladu, že se nezmění její dosavadní působení.

Česká republika není jedinou zemí potýkající se s problémy s extremistickými politickými stranami, i další evropské země musí bojovat s jejich rostoucím vlivem. Poslední kapitola je proto věnována legislativě a judikatuře v oblasti rozpouštění politických stran v dalších evropských státech jako je Belgie, Německo a Slovensko.

Resumé

This thesis deals with the issue of dissolution of political party. The work is primarily focused on the current situation in the Czech republic but also compares it with other states.

The first aim of this thesis was to find the definition of the concept political party. It offers several definitions of various authors because there doesn't exist one general definition. All authors consider political parties as one of the most important element of the political system.

The next part of the thesis is devoted to analysis of the process of foundation and dissolution of political parties in the Czech republic. It discusses about requirements which are necessary assumption of the foundation of political parties and about reasons which can lead to the dissolution of political parties.

Second chapter deals with the concepts of extremism and radicalism because they are associated with the ideology which is the main reason of the dissolution of political parties.

After description of concept of extremism the work analyses the ways how the democracy can be protected from the manifestations of extremism. There are two main models of protection. The first one is model used in U.S.A. which is more liberal to the freedom of speech and freedom of association and these rights are almost absolute. The second model is german militant democracy concept. This model is more important because it is also used in the Czech republic and the judicature of the European Court of Human Rights (ECHR) is also based on this principle. At the end of the chapter are mentioned the main principles which were created by the ECHR and which constitute the ground for making decisions by the Czech courts especially by the Supreme Administrative Court.

The next chapter refers to history and development of the political system and legal regulation of political parties and their foundation and dissolution since the founding of Czechoslovakia to the present.

The core of the thesis is the fifth part where the author talks about the case of Worker's Party. There are two judgements of the Supreme Administrative Court in which the court explains the main principles for dissolution of political parties.

The Czech courts aren't inspired only by the judicature of ECHR but also by cases in other European countries, to enable the comparison the author mentions the legislation and judicial decisions about dissolution of political parties in Belgium, Germany and Slovakia.

In the thesis, there has been used primarily legal sources, judicial cases, monographies and magazines.

Literatura a prameny

Literatura knižní a časopisecká

ADAMOVIČ, K., KRÍŽKOVSKÝ, L. *Základy politologie*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2000, ISBN 80-7179-315-9

BARINKA, R. *Militantní demokracie a evropské právo lidských práv: k otázce zákazu komunistických stran*. Časopis pro právní vědu a praxi. č. 2/2007. s. 109-119, ISSN 1210-9126

BASTL, M. a kol. *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. Grada Publishing, a.s., 2011, ISBN 978-80-247-3797-3

BAXA, J. *Zakázat neonacisty je lehčí než rozpustit komunisty*. Hospodářské noviny. Vydáno 15. února 2010. Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-40626350-josef-baxa-zakazat-neonacisty-je-lehci-nez-rozpustit-komunisty>

BLAHOŽ, J., BALAŠ, V., KLÍMA, K. *Srovnávací ústavní právo*. 4. přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, ISBN 978-80-7357-629-5

BLAŽEK, T. *Schmittovské kořeny konceptu obranyschopné demokracie?*, Jurisprudence č. 7/2009, s. 4 – 13, ISSN 1802-3843

ČERNÝ, P. *Právní ochrana před extremismem*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2008, ISBN 978-80-7400-053-9

ČERNÝ, P. *Politický extremismus a právo*, Praha: Eurolex Bohemia, 2005, ISBN 80-86861-84-4

ČERNÝ, P. *Zákaz (antidemokratické) politické strany*. Právní rozhledy č. 12/2007, s. 433 – 444, ISSN 1210-6410

DANČÁK, B., FIALA, P. *Nacionalistické strany v Evropě*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999, ISBN 80-210-2247-7

DANICS, Š. *Extremismus*. 1. Vyd. Praha: Triton, 2003, ISBN 80-7254-454-3

DANICS, Š. *Extremismus: hrozba demokracie*. 1. vyd. Praha: Police History, 2002, ISBN 80-86477-07-X

EIDOVÁ, L., ROZTOČIL, A., VÍTKOVÁ, J. *Komparace právní úpravy postihování nedemokratických politických stran ve vybraných zemích*, Jurisprudence č. 7/2009, s. 43-59, ISSN 1802-3843

ERK, J. *From Vlaams Blok to Vlaams Belang: The Belgian Far-Right Renames Itself*. West European Politics. Vol. 28, No. 3, 493 – 502, May 2005. Dostupné z: <http://media.leidenuniv.nl/legacy/Jan%20Erk%20%20From%20Vlaams%20Blok%20to%20Vlaams%20belang.pdf>

FILIP, J. *Návrh na rozpuštění Dělnické strany před Nejvyšším správním soudem*, Jurisprudence č. 7/2009, s. 14 – 20, ISSN 1802-3843

FILIP, J. *Ústavní právo České republiky, 1. díl*. 4. opravené a doplněné vydání. Brno: Doplněk, 2003, ISBN 80-7239-151-8

HABÁŇ, M. *Vlámský blok – populistická, či extrémní pravice?* Listy.cz. Dostupné z: <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=045&clanek=050411>

HONZEJK, P. „*Too big to fail*“ s rudou hvězdou. Vydáno 15. února 2010. Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-40626390-petr-honzejk-too-big-to-fail-s-rudou-hvezdou>

CHARVÁT, J. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-098-6

CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Linde Praha a.s., 2001, ISBN 80-7201-265-7

KADLECOVÁ, M. a kol. *Československé dějiny státu a práva (1918-1945)*. MU, Brno: Doplněk, 1991, ISBN 80-90-1102-5

KLÍMA, K. a kol. *Komentář k Ústavě a listině*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, ISBN 978-80-7380-140-3

KLÍMA, K. a kol. *Státověda*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, ISBN 80-86898-98-9

KLÍMA, K. *Ústavní právo*. 4. Rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, ISBN 978-80-7380-261-5

KLOKOČKA, V. *Ústavní systémy evropských států*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Linde Praha a.s., 2006, ISBN 80-7201-606-7

KLUMP, Andreas. *Freiheit den Feinden der Freiheit? Die Konzeption der streitbaren Demokratie als demokratietheoretisches Fundament zur Auseinandersetzung mit politischem Extremismus*. Extremismus.com. [cit. 2010-10-28]. Dostupné z: <<http://www.extremismus.com/texte/streitbar.htm>>

KOSAŘ, D. *Judikatura ESLP v oblasti rozpouštění politických stran*, Jurisprudence č. 7/2009, s. 29-43, ISSN 1802-3843

KRATOCHVÍL, L. *Extremisté z Dělnické strany půjdou do voleb pod hlavičkou se dvěma S navíc*. MF Dnes. Vydáno 20.2. 2010. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/extremiste-z-delnicke-strany-pujdou-do-voleb-pod-hlavickou-se-dvema-s-navic-16m-/domaci.aspx?c=A100220_101840_domaci_klu

KÚHN, Z. *K otázce závaznosti rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva pro domácí soudnictví*, Právní rozhledy č. 1/2005, s. 1-7, ISSN 1210-6410

KYSELA, J. *Deset let Ústavy České republiky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, ISBN 80-86432-45-9

LAUDER, S. *Šance na zákaz komunistů*. Respekt. Vydáno 15.11. 2008. Dostupné z: <http://respekt.ihned.cz/c1-36378390-sance-na-zakaz-komunistu>

MALÍŘ, J., MAREK, P. a kol. *Politické strany, Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861 – 2004. 1. Díl*. Brno: Doplněk, 2005, ISBN 80-7239-178-X

MALÍŘ, J., MAREK, P. a kol. *Politické strany, Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861 – 2004. 2. Díl*. Brno: Doplněk, 2005, ISBN 80-7239-178-X

MAREŠ, M. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. Ministerstvo obrany ČR, 2011, ISBN 978-80-7278-568-1

MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Barrister & Principal, 2003, ISBN 80-86598-45-4

MAREŠ, M., VEJVODOVÁ, P. *Dělnická strana: profil české pravicově extremistické strany*. Rexter č. 2/2010, s. 42-74. Dostupné z: http://casopis.rexter.cz/rexter_02_2010.pdf

NOVÁK, M. *Systémy politických stran*, Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, ISBN 80-85850-22-2

ROZTOČIL, A. *Legislativa a judikatura k rozpouštění politických stran v první republice*, Jurisprudence č. 7/2009, s. 21-28, ISSN 1802-3843

ŠIMÍČEK, V. *Ústavní stížnost*. 3. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde, 2005, ISBN 80-7201-569-9

ŠIMÍČEK, V. BOBEK, M., MOLEK, P. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4844-7

ŠNÍDL, V. *Problematika súladu politiky KSČM s právnym poriadkom ČR, analýza záverečnej správy Dočasné komise senátu pro posouzení ústavnosti KSČM*. Rexter. č. 2/2009. Dostupné z: http://casopis.rexter.cz/rexter_02_2009.pdf

ZIMEK, J. *Ústavnost a český ústavní vývoj*. Brno: Masarykova univerzita, 2003, ISBN 80-210-3058-5

Soudní rozhodnutí

Nález Ústavního soudu ČSFR ze dne 26. 11. 1992, sp. zn. Pl. ÚS 1/92

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 18.10. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 26/94

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 10. 7. 1997, sp. zn. III. ÚS 359/96

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 26.2. 2004, sp. zn. II.ÚS 604/02

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 22.7. 2004, sp. zn. Pst 12/2003-48

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 4.3. 2009, sp. zn. Pst 1/2008-66

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 17.2. 2010, sp. zn. Pst 1/2009-348

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27.5. 2010, sp. zn. Pl.ÚS 13/10

Usnesení Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 8.2. 2011, sp. zn. Pst 1/2011-23

Herri Batasuna a Batasuna proti Španělsku, rozsudek ESLP ze dne 30.6. 2009, stížnosti č. 25803/04 a 25817/04

Linkov proti České republice, rozsudek ESLP ze dne 7. 12. 2006, stížnost č. 10504/03

Partidul Comunistilor (Nepeceristi) a Ungureanu proti Rumunsku, rozsudek ESLP ze dne 3. 2. 2005, stížnost č. 46626/99

Refah Partisi (Strana prosperity) a další proti Turecku, rozsudek velkého senátu ESLP z 13. 2. 2003, stížnosti č. 41340/98, 41342/98, 41343/98 a 41344/98

Sjednocená komunistická strana Turecka a další proti Turecku, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 30. 1. 1998, stížnost č. 19392/92

Socialistická strana a další proti Turecku, rozsudek ESLP ze dne 25. 5. 1998, stížnost č. 21237/93

Strana svobody a demokracie (ÖZDEP) proti Turecku, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 8. 12. 1999, stížnost č. 23885/94

Tsonev proti Bulharsku, rozsudek ESLP z 13. 4. 2006, stížnost č. 45963/99

Vajnai proti Maďarsku, rozsudek ESLP ze dne 8.7. 2008, stížnost č. 33629/06

Vogt proti Německu, rozsudek ESLP ze dne 26.9. 1995

Kvalifikační práce

Kasal, Jan. *Pozastavení činnosti a rozpuštění politické strany v České republice*. (online). 2009. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Dostupné na www: http://is.muni.cz/th/134441/pravf_m/Diplomka_KASAL.pdf

Malinovský, Jakub. *Vznik a zánik politických stran v České republice*. (online). 2011. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Dostupné na www: http://is.muni.cz/th/134770/pravf_m/diplomova_prace.doc

Právní normy

Zákon č. 201/1933 Sb., o zastavování činnosti a o rozpouštění politických stran

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících

Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů (lustrační zákon)

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 181/2007 Sb., o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších zákonů

zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím, ve znění pozdějších předpisů

Další zdroje

Analýza možnosti pozastavení činnosti Komunistické strany Čech a Moravy. Dostupné z: www.mvcr.cz/analyza-moznosti-pozastaveni-cinnosti-komunisticke-strany-cech-a-moravy.aspx

<http://www.dsss.cz/vlada-bude-muset-ve-strasburku-vysvetlovat-rozpusteni-delnicke-strany>

Informácie pre záujemcov o členstvo a sympatizantov. Dostupné z: <http://www.pospolitost.org/SP/onas.html>

Návrh Vlády České republiky na rozpuštění Dělnické strany ze dne 24. 11. 2008. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/dokumenty/navrhRizeni/Navrh_vlady_CR.pdf

Návrh Vlády České republiky na rozpuštění Dělnické strany ze dne 16.9. 2009 Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Zverejneny-navrh-vlady-na-rozpusteni-Delnicke-strany/art/404?tre_id=205

Stanovisko k verdiktu Nejvyššího správního soudu. Dostupné z: <http://www.tomasvandas.cz/stanovisko-k-verdiktu-nejvyssiho-spravniho-soudu>

Vyjádření Dělnické strany ze dne 11.11. 2009. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/dokumenty/vyjadreni%20DS%20k%20navrhu%20vlady%20-%20bez%20priloh.PDF>

Výměr o zastavení činnosti Komunistické strany Československa ze dne 20.10. 1938. Dostupné z: <http://crtacc.bloguje.cz/789820-vymer-o-zastaveni-cinnosti-komunisticke-strany-ceskoslovenska.php>